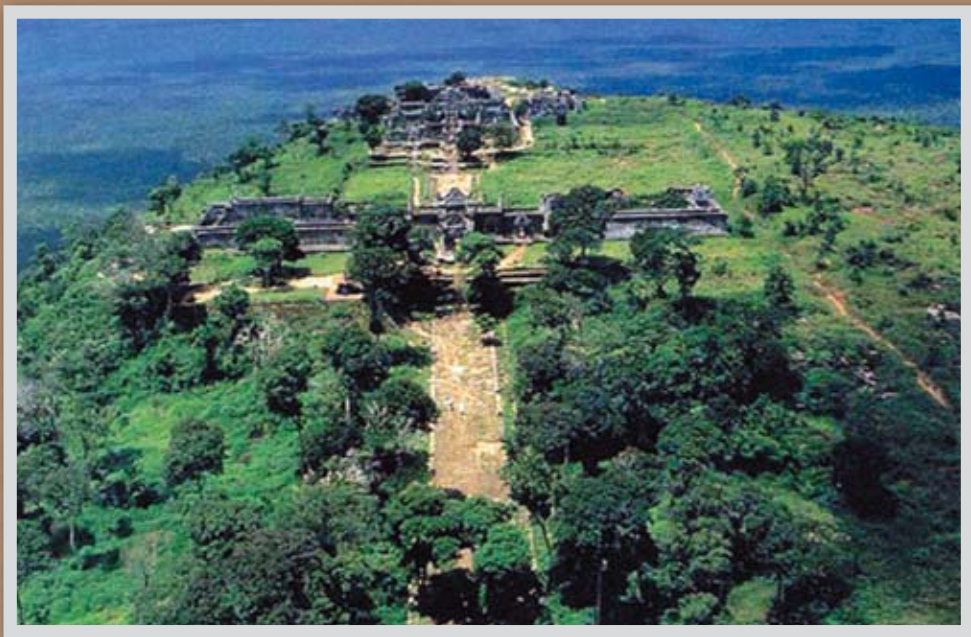


❖ ข้อมูลที่ประชาชนไทยควรทราบ ❖
เกี่ยวกับกรณีปราสาทพระวิหาร
และการเจรจาเขตแดนไทย - กัมพูชา



กระทรวงการต่างประเทศ
ธันวาคม 2554

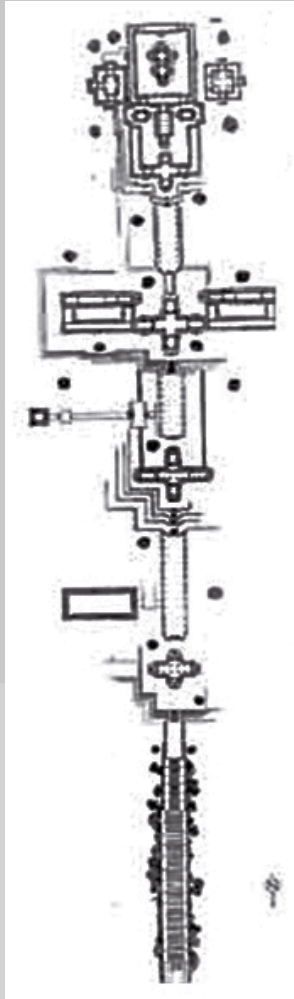
สารบัญ

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร	5
2. สนธิสัญญากำหนดเขตแดนสยาม - ฝรั่งเศส	9
3. คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กรณีปราสาทพระวิหาร	15
3.1 คำตัดสินวันที่ 15 มิถุนายน 2505 (ค.ศ. 1962)	16
3.2 ความเห็นแย้งที่ว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของไทย	17
3.3 การปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ	19
4. การดำเนินการของฝ่ายไทยในการแก้ไขปัญหาเขตแดนไทย - กัมพูชา	23
4.1 การจัดตั้งคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission - JBC) ปี 2540	24
4.1.1 ภูมิหลังการประชุมคณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (JBC)	24
4.1.2 การดำเนินการตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550	26
4.1.3 การเสนอบันทึกการประชุม JBC 3 ฉบับ เพื่อขอรับความเห็นชอบของรัฐสภา	28
4.1.4 การเจรจาร่างข้อตกลงชั่วคราว (draft Provisional Arrangement - PA) เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร	34
4.2 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางบก ปี 2543 (MOU 2543)	35
4.2.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000	38
4.2.2 การละเมิดข้อตกลงของกัมพูชาและการประท้วงของไทย	43
4.3 แผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ของการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางบก ปี 2546 (TOR 2546)	45
4.4 การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee - GBC) และการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee - RBC)	46

5.	การแก้ไขปัญหาไทย - กัมพูชา ในกรอบคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) และกรอบอาเซียน	49
5.1	เหตุการณ์ปะทะบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา	50
5.2	บทบาทของประธานอาเซียนในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย - กัมพูชา ผ่านกลไกทวิภาคีของทั้งสองประเทศ	54
5.3	UN Security Council press statement on Cambodia - Thailand Border Situation	57
5.4	Statement by the Chairman of ASEAN following the Informal Meeting of the Foreign Ministers of ASEAN	58
6.	การแก้ไขปัญหาไทย - กัมพูชา ในกรอบศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ	61
6.1	กัมพูชาขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505	62
6.2	เขตอำนาจ (jurisdiction) ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ	63
6.3	ไทยจำเป็นต้องไปศาลโลกหรือไม่	64
6.4	หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ทำให้กัมพูชายังสามารถนำข้อพิพาทกลับมาเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้อีก	65
6.5	กัมพูชาขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว	67
7.	ปราสาทพระวิหารกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก	77
8.	มองไปข้างหน้า : ทำที่ของไทยต่อความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา	99



แผนผังอาคารสำคัญต่าง ๆ ของปราสาทพระวิหาร



ปราสาทประธาน

โคปุระชั้นที่ 5

โคปุระชั้นที่ 4

โคปุระชั้นที่ 3

โคปุระชั้นที่ 2

โคปุระชั้นที่ 1

บ้านไดนาค



แผนผังและภาพถ่ายปราสาทพระวิหาร



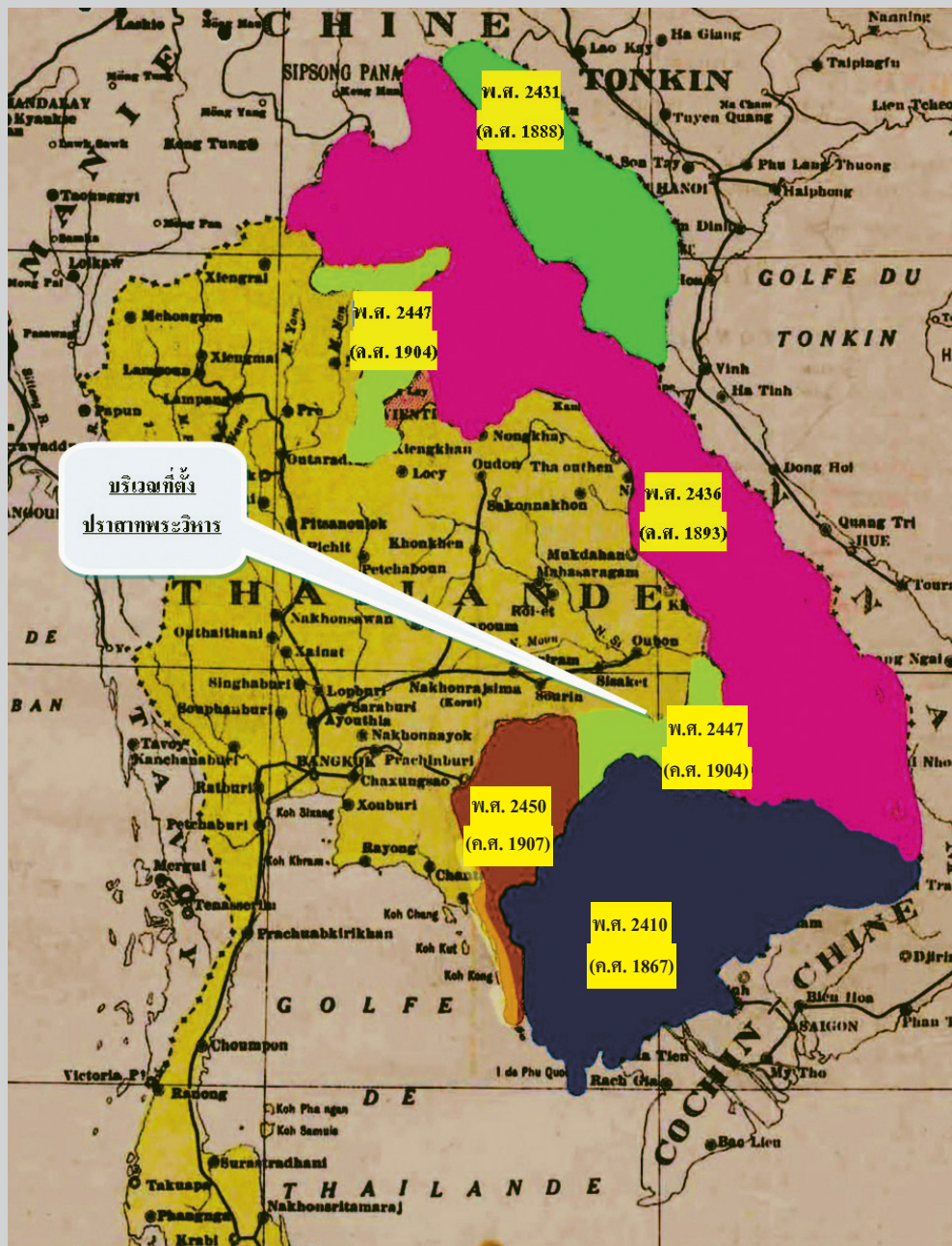
ปราสาทพระวิหาร

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปราสาทพระวิหารสร้างขึ้นราว พุทธศตวรรษที่ 15 - 16 เพื่อเป็นศาสนสถานตามคติความเชื่อในศาสนา ฮินดูลัทธิไศวนิกายที่นับถือพระศิวะเป็นเทพสูงสุด ถือเป็นร่องรอยความ เจริญรุ่งเรืองและวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต และยังสะท้อนถึงความสำคัญของ ปราสาทที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่าง ผู้คนในชุมชนโบราณในดินแดนแถบนี้มาแต่บรรพกาล



2. สนธิสัญญากำหนดเขตแดนสยาม - ฝรั่งเศส

~~~~~



ภาพการแสดงการกำหนดเขตแดนสยามกับอินโดจีนฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาฉบับต่าง ๆ โดยสังเขป

## ประวัติการกำหนดเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีน ฝรั่งเศส

### ❖ วิกฤตการณ์ปากน้ำ ร.ศ. 112<sup>1</sup>

3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 ฝรั่งเศสได้ส่งเรือรบ 2 ลำ ฝ่าป้อมพระจุลฑี  
เมืองปากน้ำ เอาปืนเรือข่มขู่ขึ้นตั้งเล็งจะระดมยิงพระบรมมหาราชวัง

ผลคือ สยามตกลงทำสนธิสัญญากับฝรั่งเศสที่ต้องสละประเทศราช  
ได้แก่ ดินแดนลาว คือ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขงรวมทั้งเกาะแก่ง ตลอดจน  
จนต้องชดใช้ค่าเสียหายให้ฝรั่งเศส 2 ล้านฟรังก์ ตามสนธิสัญญาสยาม -  
ฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893

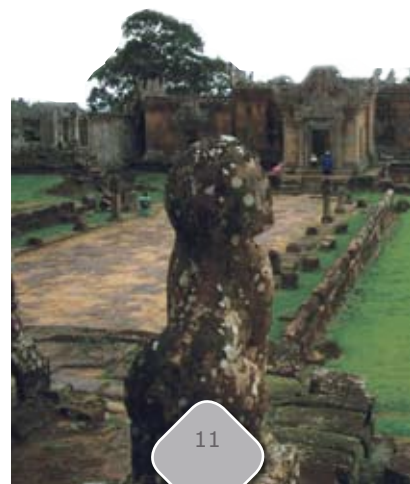
### ❖ อนุสัญญา ค.ศ. 1904

13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904 สยามตกลงทำอนุสัญญา ค.ศ. 1904  
สละดินแดนประเทศราช “ไซยะบูลี” (ตรงข้ามหลวงพระบาง) “จำปาศักดิ์”  
(รวมทั้งปราสาทวัดพู) และ “เมืองมโนไพร” ทางด้านฝั่งขวาของแม่น้ำโขง  
สุดเทือกเขาพนมดงรักไปอีก โดยอนุสัญญา ค.ศ. 1904 นี้ ได้กำหนดว่า  
เขตแดนสยาม - อินโดจีนฝรั่งเศส แบ่งโดยใช้ “สันปันน้ำ” (ข้อ 1) กับให้มี  
การตั้ง “ข้าหลวงผสม (สยาม - อินโดจีนฝรั่งเศส)” ทำการกำหนดเขตแดน  
หรือแผนที่ (ข้อ 3) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะตกลงกันได้ดังนี้ ฝรั่งเศสก็ยังคงยึด  
เมืองด่านซ้าย (จังหวัดเลย) กับเมืองตราดไว้เป็นประกันต่อไปอีก 3 ปี  
อนุสัญญานี้กำหนดเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารด้วย

### ❖ สนธิสัญญา ค.ศ. 1907

23 มีนาคม ค.ศ. 1907 สืบเนื่องจากอนุสัญญา ค.ศ. 1904 (ข้อ 1  
และ 2) สยามยกเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และ ศรีโสภณ ให้กับอินโดจีน

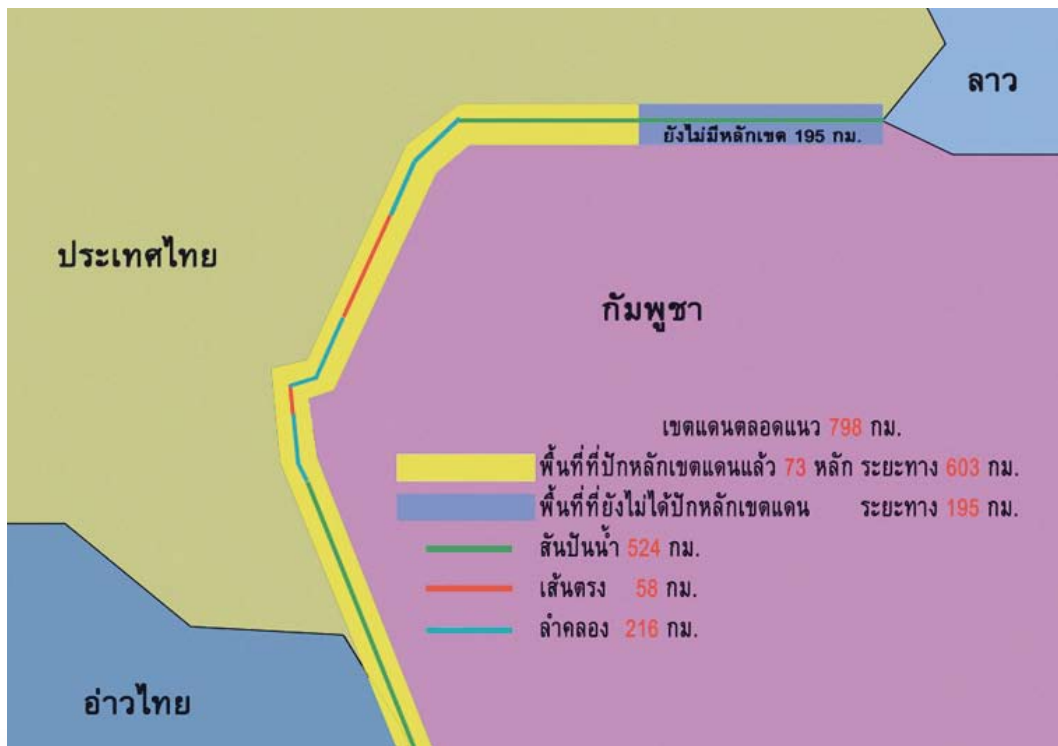
<sup>1</sup> การเทียบเคียงศักราช พ.ศ. 2436 เท่ากับ ร.ศ. 112 พ.ศ. 2447 เท่ากับ ร.ศ. 122  
และ พ.ศ. 2450 เท่ากับ ร.ศ. 125



ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับเมืองด่านซ้ายและเมืองตราดตลอดจนเกาะทั้งหลาย  
ได้แหลมสิงห์จนถึงเกาะกูด

ปัจจุบันประเทศไทยมีเขตแดนทางบกพร้อมกับกัมพูชา 798 กิโลเมตร  
เป็นพื้นที่ที่ยังไม่ได้ปักหลักเขตแดน 195 กิโลเมตร (ตามอนุสัญญา ค.ศ.  
1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907) และพื้นที่ที่ปักหลักเขตแดนแล้ว  
(จำนวน 73 หลัก) 603 กิโลเมตร (หลักเขตที่ 1 ช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์  
จังหวัดศรีสะเกษ - หลักเขตที่ 73 บ้านหาดเล็ก อำเภอลาดหลวง จังหวัด  
ตราด ตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1907)

พื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตแดนช่วงที่ไม่มีการ  
ปักหลักเขตแดน (195 กิโลเมตร) ซึ่งอนุสัญญา ค.ศ. 1904 กำหนดให้เส้น  
เขตแดนบริเวณนี้เป็นไปตามสันปันน้ำของเทือกเขาพนมดงรัก



คณะกรรมการปักปันผลสมตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 นี้ ฝ่ายฝรั่งเศส นำโดยพันตรีแบร์นาร์ดีและฝ่ายสยามนำโดย พลตรีหม่อมชาติเดชอุดม ได้มีการพบกันครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1907 โดยขณะนั้น เจ้าหน้าที่จัดทำแผนที่ยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น โดยเมื่อฝ่ายฝรั่งเศสได้นำ ผลสำรวจกลับไปจัดทำแผนที่ประเทศฝรั่งเศสแล้วส่งแผนที่ที่จัดทำ (แผนที่ มาตราส่วน 1 : 200,000) ให้ประเทศไทยในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1908 จำนวน 11 ระวางนั้น แผนที่ดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการปักปันผลสมตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 เพราะคณะกรรมการปักปันผลสมชุดนี้ ได้สลายตัวไปก่อนที่แผนที่ชุดดังกล่าวจะจัดพิมพ์เสร็จ





### 3. คำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

#### กรณีปราสาทพระวิหาร

กัมพูชา v. ไทย

#### คดีปราสาทพระวิหารระหว่างกัมพูชากับไทย

#### Case Concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)

เมื่อ ค.ศ. 1959 กัมพูชายื่นคำขอต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ  
ให้วินิจฉัยเขตแดนไทย - กัมพูชา 2 ประเด็น

- ❖ 1. อธิปไตยแห่งดินแดนเหนือปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา
  - ❖ 2. ให้ไทยถอนกำลังทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร
- ต่อมาใน ค.ศ. 1962 กัมพูชาขอให้ศาลโลกวินิจฉัยเพิ่มเติม อีก 3

ประเด็น คือ

- ❖ 1. ขอให้ตัดสินชี้ขาดเขตแดนไทย - กัมพูชา
- ❖ 2. สถานะของแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระบุวงดงรักที่

ผนวกท้ายคำฟ้องของกัมพูชา (ภาคผนวกแนบท้ายคำฟ้อง) มีผลผูกพัน  
ประเทศไทย

- ❖ 3. ขอให้รัฐบาลไทยส่งคืน สิ่งประติมากรรม แผ่นศิลา ส่วน  
สลักหักพังของสิ่งก่อสร้างโบราณสถาน รูปหินทราย และเครื่องปั้นดินเผา  
โบราณ ซึ่งได้ถูกโยกย้ายไปจากปราสาทพระวิหารโดยเจ้าหน้าที่ไทย นับแต่  
ค.ศ. 1954 ให้แก่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา

#### 3.1 คำตัดสินวันที่ 15 มิถุนายน 2505 (ค.ศ. 1962)

(ในส่วนของ Operative Paragraph = ข้อบทปฏิบัติการ หรือ สิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม)

- ❖ 1. ศาลโดยคะแนนเสียง 9 ต่อ 3 ลงความเห็นว่าเป็น ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา

“The Court, by nine votes to three, finds that the Temple of Preah Vihear is situated in territory under the sovereignty of Cambodia;”

- ❖ 2. ศาลโดยคะแนนเสียง 9 ต่อ 3 ลงความเห็นว่าเป็น ประเทศไทยมีพันธะที่จะต้องถอนกำลังทหารหรือตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแลซึ่ง

ประเทศไทยส่งไปประจำอยู่ที่ปราสาทพระวิหารหรือในบริเวณใกล้เคียง อาณาเขตของกัมพูชา

“finds in consequence, by nine votes to three, Thailand is under an obligation to withdraw any military or police forces, or other guards or keepers, stationed by her at the Temple, or in its vicinity on Cambodian territory;”

❖ 3. ศาลโดยคะแนนเสียง 7 ต่อ 5 ลงความเห็นว่ ประเทศไทย มีพันธะที่จะต้องคืนให้แก่กัมพูชา บรรดาวัตถุชนิดที่ได้ระบุไว้ในคำแถลงสรุปข้อหาของกัมพูชา ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทยอาจจะได้โยกย้ายออกไปจากปราสาทหรือบริเวณพระวิหาร นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เข้าครอบครองพระวิหารเมื่อ ค.ศ. 1954

“by seven votes to five, that Thailand is under an obligation to restore to Cambodia any objects of the kind specified in Cambodia’s fifth Submission which, may, since the date of the occupation of the Temple by Thailand in 1954, have been removed from the Temple or the Temple area by the Thai authorities.”

ทั้งนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ได้พิพากษาชี้ขาดเรื่องเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่ได้พิพากษาว่าเขตแดนจะต้องเป็นไปตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000

### 3.2 ความเห็นแย้งที่ว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของไทย

นอกจากคำพิพากษาหลักแล้ว ได้มีความเห็นแย้งของผู้พิพากษา

ที่เห็นว่า ปราสาทพระวิหารเป็นของไทย คือ

(\*\*หมายเหตุ : ความเห็นแย้ง ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย มีประโยชน์ในเชิงการโต้แย้งทางวิชาการเท่านั้น\*\*)

❖ 1. ความเห็นแย้งของผู้พิพากษา Moreno Quintana (มอเรโน กินตานา)

เชื่อว่าพระวิหารเป็นของไทย งานปักปันเขตแดนตามสนธิสัญญา และเส้นบนแผนที่ เป็นเพียงการปฏิบัติให้เป็นไปตามสนธิสัญญาและอาจมีข้อผิดพลาดได้ อีกทั้งไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนที่แสดงถึงการรับรองโดยปริยายของไทย

## ❖ 2. ความเห็นแย้งของผู้พิพากษา Wellington Koo (เวลลิงตัน คู)

หลักกฎหมายโรมันที่ว่า “ใครที่นิ่งเฉยถือว่ายินยอม ถ้าเขาต้องพูด และสามารถพูดได้” นั้น เห็นว่านำมาใช้ในคดีนี้ไม่ได้ และจุดมุ่งหมายปกติของสนธิสัญญาเขตแดน คือ เพื่อให้เขตแดนบรรลุความแน่นอนตามหลักของเสถียรภาพและวิธีการที่รับรองกันแล้ว โดยให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนี้ โดยการปักปันเขตแดนร่วมกันบนพื้นดินซึ่งวิธีการนี้ได้กำหนดไว้ในข้อ 3 ของอนุสัญญาปี ค.ศ. 1904 ฉะนั้น การไม่คำนึงถึงเจตนาอันชัดแจ้งของคู่ความ เป็นการฝ่าฝืนธรรมชาติและไม่เป็นธรรม

## ❖ 3. ความเห็นแย้งของผู้พิพากษา Sir Percy Spender (เซอร์เพอร์ซี สเปนเดอร์)

เห็นว่า การกำหนดเขตแดนจะต้องดำเนินการโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 1 แห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1904 ที่ระบุว่า บริเวณเทือกเขาตรงรักให้เส้นเขตแดนเป็นไปตามแนวสันปันน้ำ หากมีการกำหนดเขตแดนแตกต่างจากหลักเกณฑ์นี้ ต้องถือว่าไม่มีผลตามกฎหมาย อีกทั้งเส้นเขตแดนตามที่ปรากฏในแผนที่ระวางตรงรัก 1 : 200,000 นั้นไม่เคยได้รับการยอมรับโดยคณะกรรมการปักปันผสมสยาม - ฝรั่งเศส และ ศาลยังผิดพลาดในการนำหลักกฎหมายเรื่องการยอมรับโดยวิธีปฏิบัติ (acquiescence) มาใช้กับคดีนี้ เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่ชี้ชัดแต่อย่างใดว่า ไทยได้ยอมรับข้อผิดพลาดบนแผนที่แล้ว

เป็นที่ชัดแจ้งว่า ถ้าหากมีการปักปันเขตแดนบนเขาดวงรักจริง เขตแดนนั้นต้องเป็นเขตแดนที่เป็นไปตามสันปันน้ำ เส้นเขตแดนตามที่ปรากฏในภาคผนวก 1 ท้ายคำฟ้องของกัมพูชานั้นไม่เคยได้รับการยอมรับโดยคณะกรรมการผสม ซึ่งประเทศไทยย่อมจะไม่ถูกตัดสิทธิ์ในการที่จะกล่าวอ้างว่าเส้นเขตแดนตามที่ปรากฏในภาคผนวก 1 นั้นไม่ถือเป็นเส้นเขตแดน



### 3.3 การปฏิบัติตามคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

#### ท่าทีของไทยต่อคำพิพากษา

หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำพิพากษา ประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2505 ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา

แต่ในฐานะประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ประเทศไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา เนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติข้อ 94 กำหนดว่า<sup>2</sup>

❖ “1. สมาชิกแต่ละประเทศของสหประชาชาติรับที่จะอนุวัติตามคำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ในคดีใด ๆ ที่ตนตกเป็นคู่กรณี

❖ 2. ถ้าผู้ตกเป็นคู่กรณีในคดีใดไม่สามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันซึ่งตกอยู่แก่ตน ตามคำพิพากษาของศาล ผู้เป็นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องเรียนไปยังคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งถ้าเห็นจำเป็นก็อาจทำคำแนะนำ หรือวินัยจรรยาบรรณที่จะดำเนินเพื่อให้เกิดผลตามคำพิพากษานั้น”

ประเทศไทย โดยมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา โดยในหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ มท. 8176/2505 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2505 อ้างถึงหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 11467/2505 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2505 กำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหาร ว่า

“คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2505 ลงมติว่า การกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารให้ใช้วิธีที่ 2 และให้จัดทำป้ายแสดงเขตตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ กับให้เพิ่มทำรั้วลวดหนามด้วย”

<sup>2</sup> กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations) เป็นธรรมนูญขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 55 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489)

**วิธีที่ 2** ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 11467/2505 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2505 คือ “กำหนดเป็นรูปพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าครอบปราสาทพระวิหาร มีแนวเขตจากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารตั้งแต่ช่องบันไดหัก (ช่องบันไดหักอยู่ภายในบริเวณปราสาทพระวิหาร) ลากเส้นตรงผ่านขีดบันไดนาค ตรงไปจนถึงตัวปราสาทพระวิหาร แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาทพระวิหาร ไปสุดที่หน้าผาด้านหลังปราสาทพระวิหาร จะเป็นเนื้อที่บริเวณปราสาทพระวิหารประมาณ 1/4 ตารางกิโลเมตร” ทั้งนี้ หนังสือกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวได้แนบแผนที่กำหนดบริเวณปราสาทพระวิหารซึ่งแสดงการกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามวิธีนี้ โดยทางทิศเหนือที่ระยะ 20 เมตร จากบันไดนาคไปทางทิศตะวันออกจนถึงช่องบันไดหัก และทางทิศตะวันตกที่ระยะ 100 เมตร จากแกนของตัวปราสาทไปทางทิศใต้จนจรดขอบหน้าผา

ต่อมา เจ้าหน้าที่ไทยได้นำเสาธงไทยออกจากพื้นที่โดยไม่เชิญธงชาติไทยลงจากเสา และถอนกำลังตำรวจตระเวนชายแดนออกจากปราสาท เมื่อเวลาเที่ยงวันของวันที่ 15 กรกฎาคม 2505

หนังสือจากนายถนัด คอมันตร์  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น  
ถึงผู้รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ

130

NOTE TO U.N. ACTING SECRETARY-GENERAL

No. (0601) 22239/2505

Ministry of Foreign Affairs,  
Bangkok, July 6, B.E. 2505 (1962).

Excellency,

I have the honour to refer to the case concerning the Temple of Phra Viharn, which was brought before the International Court of Justice by Cambodia's Unilateral Application on October 6, 1959, and on which the Court rendered its decision on June 15, 1962 recognizing Cambodian sovereignty over the ruins of the Temple of Phra Viharn.

In an official communiqué dated July 3, 1962, His Majesty's Government made a public announcement, expressing its disagreement with the above-mentioned decision of the Court on the ground that, in its opinion, the decision goes against the express terms of the relevant provisions of the 1904 and 1907 Treaties and is contrary to the principles of law and justice, but stating nonetheless that, as a member of the United Nations, His Majesty's Government will honour the obligations incumbent upon it under the said decision in fulfilment of its undertaking under Article 94 of the Charter.

I wish to inform you that, in deciding to comply with the decision of the International Court of Justice in the Case concerning the Temple of Phra Viharn, His Majesty's Government desires to make an express reservation regarding whatever rights Thailand has, or may have in future, to recover the Temple of Phra Viharn by having recourse to any existing or subsequently applicable legal process, and to register a protest against the decision of the International Court of Justice awarding the Temple of Phra Viharn to Cambodia.

I, therefore, have the honour to bring the above to your knowledge with the request that this Note be circulated to all Members of the Organization.

Accept, Excellency, the renewed assurances of my highest consideration.

(Signed)

Thanat Khoman  
(Thanat Khoman)  
Minister of Foreign Affairs  
of Thailand.

His Excellency

U Thant,

Acting Secretary-General of the United Nations,  
NEW YORK.

วันที่ 6 กรกฎาคม 2505 ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีหนังสือถึงรักษาการเลขาธิการสหประชาชาติว่า รัฐบาลไทยได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2505 ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษา แต่ในฐานะประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ไทยจะปฏิบัติตามพันธกรณีต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากคำพิพากษา ตามข้อ 94 ของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยในหนังสือดังกล่าวได้แจ้งด้วยว่า ไทยขอสงวนสิทธิ์ที่ไทยมีหรืออาจมีในอนาคตที่จะเรียกเอาปราสาทพระวิหารกลับคืนมา โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่มีอยู่หรือที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง จึงเป็นประเด็นคำถามต่อมาประเด็นหนึ่งว่า ข้อสงวนดังกล่าวมีผลเช่นไร ทั้งนี้ ตามข้อ 60 ของธรรมนูญของศาลโลก คำตัดสินของศาลโลกถือเป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ได้ ในกรณีมีข้อพิพาทเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษา ศาลจะเป็นผู้ตีความโดยคำร้องขอของคู่กรณีฝ่ายใดก็ได้ ส่วนข้อ 61 ของธรรมนูญศาลโลก เป็นกรณีการขอแก้ไขคำพิพากษา สามารถกระทำได้เฉพาะเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอันมีลักษณะเป็นปัจจัยชี้ขาด ซึ่งในขณะที่ตัดสินคดีนั้นมิได้ปรากฏต่อศาลและคู่กรณี ที่ร้องขอให้มีการแก้ไข และความไม่รู้นั้นมิได้เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อ อย่างไรก็ตาม คำขอให้แก้ไขต้องกระทำภายในหกเดือนเป็นอย่างช้าที่สุดนับแต่ปรากฏข้อเท็จจริงใหม่นั้น และไม่อาจจะขอให้มีการแก้ไขได้ภายหลังจากสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ทั้งนี้ กำหนดเวลาของการขอแก้ไขคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารตามข้อ 61 ได้สิ้นสุดลงแล้วตั้งแต่วันที่ 2515





ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตแดนทางบกระหว่างสยาม - ฝรั่งเศส อาทิ อนุสัญญาปี ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาปี ค.ศ. 1907 รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยทั้งสองประเทศหลีกเลี่ยงการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการกระทบต่อเขตแดน และหากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทั้งสองฝ่ายจะพยายามแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติ

❖ **การประชุม JBC ครั้งที่ 2** (5 - 7 มิถุนายน 2543) ผนึกพณมเปญ ตกลงกันว่าหากมีปัญหายชายแดนที่มีปัจจัยเรื่องเขตแดน ประธาน JBC รวมทั้งสองฝ่ายจะหารือกันโดยรวดเร็ว และที่ประชุมเห็นชอบร่างบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 ประธาน JBC ของทั้งสองฝ่ายคือ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศกับนายวาร์ กิมฮง ที่ปรึกษารัฐบาลกัมพูชาได้รับผิดชอบกิจการชายแดน ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary) หรือ MOU 2543 ทั้งนี้ ฝ่ายไทยเห็นว่าบันทึกความเข้าใจฉบับนี้จะช่วยลดความขัดแย้งตามแนวชายแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันอันอาจเกิดจากความเข้าใจผิดเรื่องแนวเขตแดน และจะเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาเขตแดนระหว่างกันอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป โดยจะวางกรอบและกลไก ในการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของการเคารพเส้นเขตแดนระหว่างประเทศทั้งสองที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และจะไม่มีเปลี่ยนแปลงแก้ไขเส้นเขตแดนแต่อย่างใดเพราะทั้งสองฝ่ายไม่ประสงค์ให้มีการได้หรือเสียดินแดน ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายจะสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในภูมิภาคเพื่อให้เห็นแนวเขตแดนอย่างชัดเจนเท่านั้น

❖ **การประชุม JBC สมัยวิสามัญ** (25 สิงหาคม 2546) ทั้งสองฝ่ายได้รับรองแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ (TOR 2546) ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกร่วมระหว่างไทย - กัมพูชา เพื่อเป็นแนวทางในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนระหว่างกัน

❖ **การประชุม JBC ครั้งที่ 3** (31 สิงหาคม 2547) ทั้งสองฝ่ายได้รับรองผลการดำเนินงานในสำนักงาน (ตามขั้นตอนที่ 1 ของ TOR 2546 ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน (อ่าน TOR ในหัวข้อถัดไป)) เกี่ยวกับการปักหลักเขตแดน ซ่อมแซม และการสร้างทดแทนหลักเขตแดนที่เคยปักไว้แล้ว ทั้ง 73 หลัก รวมทั้งจะส่งชุดสำรวจร่วมไทย - กัมพูชา ลงไปปฏิบัติงานภาคสนามในต้นปี 2547

❖ **การประชุม JBC สมัยวิสามัญ** (11 - 15 มีนาคม 2549) ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกันให้ชุดสำรวจร่วมเริ่มต้นสำรวจหาที่ตั้งหลักเขตแดนเดิมจำนวน 73 หลัก โดยเริ่มลงพื้นที่ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2549 จนถึงปัจจุบัน ชุดสำรวจร่วมได้ดำเนินการสำรวจหาที่ตั้งหลักเขตแดนไปแล้ว 48 หลัก (จากหลักที่ 23 - 70) มีความเห็นตรงกัน จำนวน 33 หลัก และมีความเห็นไม่ตรงกัน 15 หลัก

#### 4.1.2 การดำเนินการตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

การประชุม JBC ครั้งต่อ ๆ มา เกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามมาตรา 190 วรรคสอง และต้องดำเนินการตามมาตรา 190 วรรคสาม คือ ต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญา นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีต้องเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนดำเนินการเจรจาด้วย

ต่อมา เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบกรอบการเจรจาในคราวประชุมร่วมกันของรัฐสภา (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) ตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ด้วยคะแนน 406 ต่อ 8 (จาก 418 เสียงของผู้เข้าร่วมประชุม) ตามลำดับ

กรอบการเจรจาด้านการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก  
ไทย - กัมพูชา ตลอดแนวในกรอบของ JBC และกลไกอื่น ๆ  
ภายใต้กรอบนี้

ให้ JBC ฝ่ายไทยเจรจากับฝ่ายกัมพูชาเพื่อดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาให้เป็นไปตามเอกสารดังต่อไปนี้

❖ 1. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศส แก่ไขข้อบทเพิ่มเติม ข้อบทแห่งสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ร.ศ. 112 (ค.ศ. 1893) ว่าด้วยดินแดนกับข้อตกลงอื่น ๆ ฉบับลงนาม ณ กรุงปารีสเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 122 (ค.ศ. 1904)

❖ 2. สนธิสัญญาระหว่างพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับลงนาม ณ กรุงเทเพฯ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ร.ศ. 125 (ค.ศ. 1907) กับพิธีสารว่าด้วยการปักปันเขตแดนแนบท้ายสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ร.ศ. 125 (ค.ศ. 1907)

❖ 3. แผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับ อินโดจีน ที่จัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 กับเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้อนุสัญญา ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส

นับตั้งแต่รัฐสภาให้ความเห็นชอบกรอบการเจรjadังกล่าว จนถึงเดือนพฤษภาคม 2554 คณะกรรมาธิการร่วมฯ ได้มีการประชุมกันต่อมาอีก 4 ครั้ง ดังนี้ คือ

❖ การประชุม JBC สมัยวิสามัญ (10 - 12 พฤศจิกายน 2551) ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา

❖ การประชุม JBC ครั้งที่ 4 (3 - 4 กุมภาพันธ์ 2552) ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย

❖ การประชุม JBC สมัยวิสามัญ (6 - 7 เมษายน 2552) ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา

❖ การประชุม JBC (7 - 8 เมษายน 2554) ที่เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย<sup>3</sup>

#### 4.1.3 การเสนอบันทึกการประชุม JBC 3 ฉบับ<sup>4</sup> เพื่อขอรับความเห็นชอบของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญมาตรา 190 มีความเกี่ยวข้องอย่างไรต่อการกำหนดเขตแดนไทย - กัมพูชา และเพราะเหตุใด ในเบื้องต้นจึงต้องนำบันทึกการประชุม JBC 3 ฉบับ เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ

มาตรา 190 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระบุว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

ก่อนดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

<sup>3</sup> ผลการประชุมในครั้งนี้อยู่ในรูปแบบของบันทึกการประชุมหรือ (Record of Discussion) ซึ่งไม่ได้มีการลงนาม

<sup>4</sup> การประชุม JBC สมัยวิสามัญ (10 - 12 พฤศจิกายน 2551) การประชุม JBC ครั้งที่ 4 (3 - 4 กุมภาพันธ์ 2552) และการประชุม JBC สมัยวิสามัญ (6 - 7 เมษายน 2552)

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้รับประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา 154 (1) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม”

โดยที่บันทึกการประชุม JBC อาจมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตหรือความมั่นคงของสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง กระทรวงการต่างประเทศจึงได้เสนอบันทึกการประชุม JBC 3 ฉบับ เพื่อให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ ได้แก่ (1) บันทึกการประชุม JBC สมัยวิสามัญ (10 - 12 พฤศจิกายน 2551) (2) บันทึกการประชุม JBC ครั้งที่ 4 (3 - 4 กุมภาพันธ์ 2552) และ (3) บันทึกการประชุม JBC สมัยวิสามัญ (6 - 7 เมษายน 2552) โดยในการประชุมเมื่อวันที่ 6 - 7 เมษายน 2552 ทั้งสองฝ่ายสามารถลงนามบันทึกการประชุมของ 2 ครั้งที่ผ่านมาได้ โดยก่อนหน้านี้มีประเด็นคงค้างที่ตกลงกันไม่ได้ แต่ในครั้งนี้อาจตกลงกันได้ ทั้งนี้ สาระของบันทึกการประชุม JBC ทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว อยู่ในกรอบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ JBC ตามอำนาจหน้าที่

อย่างไรก็ดี ในเบื้องต้นบันทึกการประชุม JBC ทั้ง 3 ฉบับ ที่ทั้งสองฝ่ายลงนามแล้วนี้ ยังไม่มีผลผูกพันจนกว่า ทั้งสองฝ่ายจะยืนยันผ่านช่องทาง

การพูดว่า ได้มีการดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายภายในครบถ้วนแล้วตามข้อ 19 ของบันทึกการประชุมเมื่อวันที่ 6 - 7 เมษายน 2552 โดยในส่วนของฝ่ายไทยจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน จึงจะยืนยันให้บันทึกการประชุม ทั้ง 3 ฉบับนี้มีผลผูกพัน (ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า กรณีดังกล่าวยังไม่ถึงขั้นตอนที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นหนังสือสัญญาหรือไม่ เพราะยังมีขั้นตอนที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องเจรจากันต่อไป (อ่านลำดับเหตุการณ์เสนอบันทึกการประชุม 3 ฉบับ ให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบในหน้าถัดไป)

### สาระสำคัญในการประชุม JBC ทั้ง 3 ครั้ง มีความคืบหน้าเพิ่มเติมในอีกหลายประเด็น ได้แก่

- ❖ 1. ที่ประชุมยืนยันว่าควรดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 ของแผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ของการสำรวจฯ (TOR 2546 ซึ่งมี 5 ขั้นตอน) โดยเร็วที่สุด คือ ให้ผลิตแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศตลอดแนวเขตแดน เพื่อช่วยในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน
- ❖ 2. เห็นชอบว่า ชุดสำรวจร่วมอาจเริ่มการสำรวจพื้นที่ตอนที่ 5 (หลักเขตแดนที่ 1 - 23)
- ❖ 3. ที่ประชุมหารือเรื่องการจัดทำคำแนะนำสำหรับการสำรวจในพื้นที่ตอนที่ 6 (หลักเขตแดนที่ 1 - เขาสต์ตะโสม) ซึ่งรวมบริเวณปราสาทพระวิหารด้วย และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปหารือกันในระดับเทคนิคต่อไป
- ❖ 4. ระหว่างรอการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวเกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนไทย - กัมพูชา (Provisional Arrangement) บริเวณปราสาทพระวิหารให้แล้วเสร็จ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องให้เริ่มสำรวจและจัดทำเขตแดนในพื้นที่ตอนที่ 6 ทันทีที่ได้ข้อยุติเกี่ยวกับคำแนะนำสำหรับการสำรวจในพื้นที่ตอนที่ 6
- ❖ 5. เห็นชอบให้มีการประชุม JBC สมัยวิสามัญ เพื่อหารือประเด็นกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่สำรวจตอนที่ 6 เมื่อมีการเริ่มสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนในพื้นที่ดังกล่าว
- ❖ 6. รับทราบว่าเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคของทั้งสองฝ่ายได้เห็นพ้องกันเกี่ยวกับร่างรายงานร่วมภาษาอังกฤษ ว่าด้วยการตรวจสอบสภาพและที่ตั้ง

ของหลักเขตแดนสำหรับ 29 หลัก (หลักเขตแดนที่ 23 - 51) และตกลงให้เจ้าหน้าที่เทคนิคของทั้งสองฝ่ายร่วมกันตรวจสอบร่างรายงานการสำรวจฯ ทั้งสามภาษาก่อนส่งให้คณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม (Joint Technical Sub - Commission - JTSC) และ JBC พิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อไปตามลำดับ (คู่มือประกอบของคณะ JTSC ตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงานตามสายบังคับบัญชาในหัวข้อ TOR 2546)

❖ 7. ฝ่ายไทยจะส่งร่างรายงานร่วมภาษาอังกฤษว่าด้วยการสำรวจสภาพและที่ตั้งของหลักเขตแดน สำหรับ 19 หลักที่เหลือ (หลักเขตแดนที่ 52 - 70) ให้ฝ่ายกัมพูชาพิจารณาต่อไป

**หมายเหตุ :** สำหรับการประชุม JBC เมื่อวันที่ 7 - 8 เมษายน 2554 ที่เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ทั้งสองฝ่ายได้หารือในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการดำเนินงานในประเด็นต่าง ๆ ในระหว่างที่รอให้บันทึกการประชุมในการประชุม JBC 3 ครั้งที่ผ่านมาได้รับความเห็นชอบของรัฐบาลไทย อาทิ การเตรียมการดำเนินการสำรวจในบริเวณพื้นที่ตอนที่ 5 การคัดเลือกบริษัทจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ และยังได้หารือเรื่องการดำเนินการสำรวจรายละเอียดในบริเวณที่จะเปิดจุดผ่านแดนถาวร

### **ลำดับเหตุการณ์การเสนอบันทึกการประชุมฯ 3 ฉบับ ให้รัฐบาลพิจารณาให้ความเห็นชอบ**

❖ 1. คณะรัฐมนตรีได้เสนอบันทึกการประชุมฯ 3 ฉบับ ให้รัฐบาลเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 190 วรรคสอง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 ต่อมา ในคราวประชุมร่วมกันของรัฐบาล ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2552 ที่ประชุมฯ มีมติเห็นชอบให้ถอนบันทึกการประชุม JBC ไทย - กัมพูชา ทั้ง 3 ฉบับ ออกจากวาระการพิจารณาไปก่อน

❖ 2. เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้การเสนอบันทึกการประชุม JBC ทั้ง 3 ฉบับ อีกครั้ง และประธานรัฐบาลได้บรรจุบันทึกการประชุมฯ ในระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐบาล ครั้งที่ 2 (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ 7 พฤษภาคม 2553 แต่รัฐบาลยังไม่ได้

พิจารณาจนปิดสมัยประชุมสามัญทั่วไป บันทึกการประชุมฯ ดังกล่าว จึงเป็นอันตกไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2551 ข้อ 57 ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

❖ 3. เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2553 ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ (ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 30 คน) เพื่อพิจารณาศึกษาบันทึกการประชุมฯ ซึ่งมีการประชุมของคณะกรรมการฯ จำนวน 13 ครั้ง โดยกระทรวงการต่างประเทศได้เข้าร่วมชี้แจงในการประชุมทุกครั้ง ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้มีรายงานผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554 โดยมีข้อเสนอที่สำคัญ ได้แก่

3.1 ให้ส่งข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการที่ประเทศไทยไม่ยอมรับแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระวังดวงรัก ไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

3.2 ฝ่ายไทยควรเจรจาให้ฝ่ายกัมพูชานำชุมชน ประชาชน ทหาร ออกนอกพื้นที่พิพาท โดยอาจใช้รูปแบบการเจรจาที่แตกต่างจากเดิม อาทิ การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ

3.3 ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดแนวทางเยียวยาบรรเทาความทุกข์ของประชาชนที่ไม่สามารถเข้าไปทำกินในพื้นที่ที่ตนเองมีเอกสารสิทธิได้

3.4 ให้โต้แย้ง/ท้วงติงในกรณีคำกล่าวปราศรัยของฝ่ายกัมพูชาในการประชุม JBC ที่กล่าวหาว่าฝ่ายไทยรุกล้ำดินแดนหรือทำผิด MOU 2543 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

❖ 4. เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2553 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 80 คน ได้ยื่นหนังสือต่อประธานรัฐสภา เพื่อเสนอความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาทบทวนการประชุม JBC ทั้ง 3 ฉบับว่า เป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 วรรคสองหรือไม่ ซึ่งประธานรัฐสภาได้ส่งคำร้องดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554

❖ 5. ในการประชุมร่วมของสมาชิกรัฐสภาเมื่อวันที่ 25 และ 29 มีนาคม 2554 นายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภา ได้เลื่อนการพิจารณา

รับทราบผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาบัณฑิตก การประชุม JBC รวม 3 ฉบับ ออกไปอีก เนื่องจากสมาชิกไม่ครบองค์ประชุม

❖ 6. ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งที่ 10/2554 ในเรื่องดังกล่าว เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 ว่า “พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ร้องจะเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แต่การที่คณะรัฐมนตรีได้นำ บันฑีกการประชุมคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา รวม 3 ฉบับ เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยมีข้อเท็จจริงปรากฏตาม คำร้องและเอกสารที่ประธานรัฐสภาส่งต่อศาลว่า **คณะผู้แทนทั้งสองฝ่าย ยังจะต้องเจรจากันต่อไป** กรณียังไม่ถึงขั้นตอนที่จะต้องเสนอเรื่องให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เนื่องจากยังมีขั้นตอนอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาดำเนินการเสียก่อน ในขั้นนี้จึงยังไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 วรรคหก (6) ประกอบมาตรา 154 วรรคหนึ่ง (1) ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาด”

❖ 7. คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2554 รับทราบ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 10/2554 และให้ถอนบันฑีกการประชุมฯ ทั้ง 3 ฉบับ ออกจากการพิจารณาให้ความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเจรจาต่อไป และในคราวประชุมร่วมกัน ของรัฐสภาเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2554 ที่ประชุมฯ ได้มีมติให้ถอนบันฑีก การประชุมฯ ทั้ง 3 ฉบับ ออกจากการพิจารณาของรัฐสภา

❖ 8. เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2554 กระทรวงการต่างประเทศได้มี หนังสือแจ้งให้กัมพูชาทราบถึงการมีผลใช้บังคับของบันฑีกการประชุมฯ ทั้ง 3 ฉบับ เนื่องจากการดำเนินการตามกระบวนการกฎหมายภายในของไทย เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งฝ่ายกัมพูชาได้มีหนังสือตอบกลับเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2554 รับทราบการแจ้งของฝ่ายไทย และแจ้งว่า สำหรับกัมพูชา บันฑีก การประชุมฯ ทั้ง 3 ฉบับดังกล่าว มีผลใช้บังคับตั้งแต่นั้นสุดการประชุม เมื่อวันที่ 7 - 8 เมษายน 2552

#### 4.1.4 การเจรจาร่างข้อตกลงชั่วคราว (draft Provisional Arrangement - PA) เกี่ยวกับสถานการณ์ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร

ในการประชุม JBC ทั้ง 3 ครั้ง ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งสองฝ่ายหารือเกี่ยวกับร่างข้อตกลงชั่วคราว (PA) เกี่ยวกับปัญหาชายแดนไทย - กัมพูชา บริเวณปราสาทพระวิหาร และสามารถตกลงกันได้เป็นส่วนใหญ่ เหลือเพียงประเด็นเดียว คือ การเรียกชื่อปราสาทพระวิหารและเปรียะวิเฮียร์ ซึ่งจะต้องเจรจากันต่อไป รัฐบาลจึงมิได้เสนอร่างข้อตกลงชั่วคราวฯ นี้เพื่อขอความเห็นชอบของรัฐสภาแต่อย่างใด

กรอบการเจรจาร่างข้อตกลงชั่วคราวฯ นี้ ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วเช่นกันเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2551 ดังนี้

❖ 1. **วัตถุประสงค์** เพื่อมีมาตรการชั่วคราวร่วมกันสำหรับลดความตึงเครียดและลดการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ชายแดนบริเวณเขาพระวิหาร ระหว่างรอให้คณะกรรมการธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Thai - Cambodian Joint Commission on Demarcation for Land Boundary - JBC) สืบสวนและจัดทำหลักเขตแดนในพื้นที่ดังกล่าวแล้วเสร็จ

#### ❖ 2. **สาระสำคัญ**

2.1 ปรับกำลังของแต่ละฝ่ายออกจากวัดแก้วศิขาคีรีสรวารา พื้นที่รอบวัด และปราสาทพระวิหาร เหลือไว้เพียงชุดติดตามสถานการณ์ทหาร (Military Monitoring Groups) ของแต่ละฝ่ายในจำนวนที่เท่ากัน

2.2 จัดการประชุมระหว่างหัวหน้าชุดประสานงานชั่วคราวฝ่ายกัมพูชา (ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2551) กับประธานคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคฝ่ายไทย ครั้งที่ 2 ที่กัมพูชา เพื่อหารือเรื่องการปรับกำลังช่วงที่สอง และให้ฝ่ายไทยจัดตั้งชุดประสานงานชั่วคราว

2.3 เก็บกู่ทุ่นระเบิดในลักษณะที่ประสานงานกัน ในพื้นที่ที่จะทำการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนโดย JBC ตามบันทึกความเข้าใจปี 2543

2.4 ให้ JBC กำหนดพื้นที่ที่จะทำให้อยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนภายใต้แผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ของ JBC และทำให้พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในสภาพพร้อมก่อนที่ชุดสำรวจร่วมจะเริ่มงาน

2.5 จัดตั้งชุดประสานงานชั่วคราวประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่าย เพื่อพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งวัดแก้วศิขาศรีสะวารา

2.6 ข้อตกลงชั่วคราวนี้จะไม่กระทบต่อสิทธิของแต่ละฝ่ายเกี่ยวกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน ในกรอบของ JBC และทำที่ทางกฎหมายของตน

#### 4.2 บันทึกความเข้าใจระหว่างไทย - กัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ปี 2543 (MOU 2543)

ปัจจุบัน กัมพูชายังคงอ้างเส้นเขตแดนตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 บริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งล้ำดินแดนไทยเข้ามาประมาณ 3,000 ไร่ หรือ 4.6 ตารางกิโลเมตร

ปัญหาเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหารเป็นหนึ่งในปัญหาเขตแดนไทย - กัมพูชา ที่มีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้ความอดกลั้นอย่างสูงสุดต่อการละเมิดดินแดนไทยที่มีขึ้น เนื่องจากคำนึงถึงมิตรภาพ ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม แต่กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานในท้องถิ่นได้ประท้วงการละเมิดดังกล่าวทุกครั้ง เพื่อรักษาสิทธิตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศของไทยไว้ระหว่างที่รอการแก้ไขปัญหาเขตแดนโดยกลไกการเจรจาที่มีอยู่

## MOU (เอ็มโอยู) คืออะไร

MOU (Memorandum of Understanding - MOU) เป็นบันทึกความเข้าใจ ซึ่งเป็น “agreement to negotiate” (การตกลงว่าจะเจรจากัน) **มิใช่** “agreement to agree” (การตกลงว่าจะตกลงกัน) โดยอาจกำหนดพื้นฐานทางกฎหมายที่ผู้ทำบันทึกทั้งสองฝ่ายเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการ ความสัมพันธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ก่อนเข้าแข่งขันกีฬาจะต้องมีการตกลงกันเสียก่อนว่า กติกาของการแข่งขันคืออะไร ซึ่งเมื่อตกลงกติกากันได้แล้วจะมีการแข่งขันกันจริงหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งกติกาพื้นฐานนี้จะกำหนดขึ้นเพื่อใช้ระหว่งการแข่งขัน หรือสำหรับก่อนและ/หรือหลังการแข่งขันด้วยก็ได้ เช่น กติกาในการเลือกวัน เวลา และสนามแข่ง วิธีการส่งผู้เข้าแข่งขัน อุปกรณ์ที่ใช้แข่งขัน เป็นต้น

สำหรับ MOU ที่เป็นการตกลงระหว่างประเทศนั้น คือ การที่ประเทศสองประเทศตกลงกันในเรื่องความเข้าใจพื้นฐาน หรือกติกาพื้นฐานของการเจรจาหรือการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันให้เข้าใจตรงกัน ก่อนที่จะมีการเข้าเจรจาหรือมีปฏิสัมพันธ์กันจริง ๆ เพื่อให้การเจรจาหรือปฏิสัมพันธ์นั้น ๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานหรือกติกาที่ทั้งสองฝ่ายเข้าใจตรงกันแล้ว

กรณี MOU 2543 เป็น **บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก** (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia on the Survey and Demarcation of Land Boundary) กำหนดพื้นฐานทางกฎหมายว่าการเจรจาเขตแดนไทย - กัมพูชา นั้น จะใช้เอกสารใดในการเจรจา แต่นั่นมิได้หมายความว่า อีกฝ่ายยอมรับว่าเอกสารดังกล่าวผูกพันตนเองแล้วแต่อย่างใด

## ความเป็นมาของ MOU 2543

ประมาณปี 2537 หลังจากที่ประเทศกัมพูชาสามารถจัดการปัญหาการเมืองภายในและมีการจัดตั้งรัฐบาล รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาได้เริ่มเจรจาปัญหาเขตแดนอีกครั้ง เหตุผลหลักที่ประเทศไทยต้องการเจรจาปัญหาเขตแดนกับกัมพูชา คือ

- ❖ 1. หลังจากศาลโลกพิพากษาในปี 2505 ประเด็นปัญหาเรื่องเขตแดนไทย - กัมพูชา ถูกทิ้งทิ้งเป็นเวลานานกว่า 30 ปี
- ❖ 2. เหตุการณ์สู้รบระหว่างทหารไทยกับลาว บริเวณบ้านร่มเกล้า ชายแดนจังหวัดพิษณุโลก ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเขตแดนและนำไปสู่ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน
- ❖ 3. รัฐบาลมีนโยบายไม่ให้อำนาจเรื่องเขตแดนกลายเป็นประเด็นทางการเมือง แต่เป็นเรื่องของกฎหมายและเรื่องทางเทคนิค
- ❖ 4. รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่จะใช้กฎหมายระหว่างประเทศในการเจรจาเขตแดน

ดังนั้น เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2540 พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและกัมพูชา ได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำหลักเขตแดนสำหรับเขตแดนทางบก (Joint Statement on the Establishment of the Thai - Cambodian Joint Commission on the Demarcation for Land Boundary) ต่อมาในการประชุม คณะกรรมการร่วมฯ ครั้งที่ 1 (30 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2542) ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมฯ ขึ้นและเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2543 ประธานคณะกรรมการเขตแดนร่วมฯ ของทั้งสองฝ่าย คือ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายวาร์ กิม ฮง ที่ปรึกษารัฐบาลผู้รับผิดชอบกิจการชายแดน ได้ลงนามใน MOU 2543 โดย MOU 2543 ข้อ 1 กำหนดว่า

“[ไทยและกัมพูชา] จะร่วมกันดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาให้เป็นไปตามเอกสารต่อไปนี้

(ก) อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสแก้ไขเพิ่มเติมข้อบทแห่งสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 112 (ค.ศ. 1893) ว่าด้วยดินแดนกับข้อตกลงอื่น ๆ ฉบับลงนาม ณ กรุงปารีส เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก 122 (ค.ศ. 1904)

(ข) สนธิสัญญาระหว่างสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามกับประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ฉบับลงนาม ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 125 (ค.ศ. 1907) กับพิธีสารว่าด้วยการปักปันเขตแดน แนบท้ายสนธิสัญญา ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม รัตนโกสินทรศก 125 (ค.ศ. 1907) และ

(ค) แผนที่ที่จัดทำขึ้นตามผลงานการปักปันเขตแดนของคณะกรรมการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 กับเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้อนุสัญญา ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส”

ทั้งนี้ MOU 2543 ไม่ใช่การกำหนดเขตแดนแต่เป็น MOU ที่ 2 ฝ่ายตกลงกันเกี่ยวกับขั้นตอนการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน

การที่ฝ่ายกัมพูชาอ้างว่าแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 เป็นแผนที่ของคณะกรรมการปักปันฯ การอ้างอิงเอกสารดังกล่าว ก็ไม่ได้แสดงว่า ไทย “ยอมรับ” แผนที่หรือเส้นที่ปรากฏในแผนที่เป็นเส้นเขตแดน หากจะถือว่า ไทยยอมรับในลักษณะนี้ ก็ต้องถือว่ากัมพูชายอมรับสันปันน้ำตามที่ระบุในอนุสัญญา ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 ในข้อ 1 (ก) และ (ข) ของ MOU 2543 ด้วย ดังนั้น จะต้องมีการเจรจากันไป จนกว่าทั้งสองฝ่ายจะได้ข้อยุติร่วมกัน

#### 4.2.1 ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000

ที่มาของ “แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000”

❖ สนธิสัญญากำหนดเขตแดนไทย - กัมพูชา มี 2 ฉบับ ได้แก่

อนุสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส ค.ศ. 1904 และสนธิสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส ค.ศ. 1907 สนธิสัญญาทั้งสองฉบับระบุให้มีการจัดตั้ง **คณะกรรมการผสมสยาม - ฝรั่งเศสเพื่อปักปันเขตแดน** เพื่อดำเนินการสำรวจภูมิประเทศจริง และได้มีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นเขตแดน โดยมีการจัดทำแผนที่ 2 ชุด ได้แก่ แผนที่ชุด Bernard<sup>5</sup> (ตามอนุสัญญาฯ ค.ศ. 1904 มี 11 ระวัง) และแผนที่ชุด Montguers (ตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1907 มี 5 ระวัง) ซึ่งทั้งหมดเป็นแผนที่จัดทำในมาตราส่วน 1 : 200,000 ดังนั้นเมื่อกล่าวถึง “แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000” จึงหมายถึงรวมถึงแผนที่หลายฉบับ (มิได้หมายถึงแผนที่ระวางดงรักฉบับเดียว) ซึ่งครอบคลุมเขตแดนไทย - ลาว และไทย - กัมพูชา ปัจจุบันทั้งหมด

❖ **“แผนที่ระวางดงรัก”** ซึ่งเป็นแผนที่ที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด และแสดงเขตแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเพียง **1 ในแผนที่จำนวน 11 ระวัง**ของแผนที่ชุด Bernard (ปัจจุบันเหลือใช้เพียง 8 ระวัง เนื่องจากเส้นเขตแดน ค.ศ. 1904 ตามแผนที่ชุด Bernard จำนวน 3 ระวัง ถูกยกเลิกโดยเส้นเขตแดนใหม่ตามสนธิสัญญา ค.ศ. 1907)

#### แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระวังดงรัก กับคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ปี 2505

❖ ในคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ศาลฯ ระบุว่า จะไม่ตัดสินว่า เส้นเขตแดนไทย - กัมพูชา บริเวณปราสาทพระวิหารเป็นไปตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระวังดงรัก (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “แผนที่

---

<sup>5</sup> แผนที่ชุด Bernard มีภูมิหลังการจัดทำดังนี้ (1) คณะกรรมการปักปันเขตแดนสยาม - ฝรั่งเศส ประชุมทั้งหมด 25 ครั้ง (มีนาคม ค.ศ. 1905 - มีนาคม ค.ศ. 1907) (2) ฝ่ายไทยขอให้ฝรั่งเศสนำผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการปักปันฯ ไปจัดพิมพ์แผนที่ (19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1905) (3) แผนที่พิมพ์เสร็จ (ประมาณเดือนกันยายน ค.ศ. 1907) แผนที่ดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการปักปันผสมตามอนุสัญญา ค.ศ. 1904 เพราะคณะกรรมการปักปันผสมชุดนี้ได้สลายตัวไป ก่อนที่แผนที่ชุดดังกล่าวจะจัดพิมพ์เสร็จ (4) ฝรั่งเศสส่งมอบแผนที่ให้ฝ่ายไทย (ไม่ทราบวันที่แน่นอนระหว่างเดือนกันยายน ค.ศ. 1907 - สิงหาคม ค.ศ. 1908) และอัครราชทูตสยามประจำกรุงปารีสมีหนังสือ ลงวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1908 แจ้งว่า ฝรั่งเศสนำแผนที่ชุดดังกล่าว (ซึ่งรวมถึงระวางดงรักด้วย) มามอบให้แล้ว และสถานทูตที่ปารีสจะส่งให้รัฐบาลสยามต่อไป

ดงรัก”) หรือไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ศาลฯ จำเป็นต้องทราบว่า เส้นเขตแดนไทย - กัมพูชา อยู่ที่ใดในบริเวณปราสาทพระวิหาร เพื่อให้เป็นเหตุผลที่จะตัดสินว่า ปราสาทพระวิหารอยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศใด<sup>6</sup>

❖ ลักษณะของคำพิพากษาของศาลฯ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1) ส่วนเหตุผล (reasoning) ซึ่งในหลักการ ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย และ (2) ส่วนบทปฏิบัติการ (operative paragraph) ซึ่งมีผลผูกพันคู่กรณี

❖ ในส่วนเหตุผล ศาลฯ อ้างเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ไทยได้ยอมรับแผนที่ดงรัก ดังต่อไปนี้

(1) ฝ่ายไทยได้ดำเนินการเผยแพร่แผนที่ดงรักอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากที่ได้รับมาจากฝรั่งเศส และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงขอแผนที่เพิ่มเติมด้วย

(2) ไทยไม่เคยคัดค้านเส้นเขตแดนบนแผนที่ดงรักจนถึง ค.ศ. 1958 แม้ว่าจะมีโอกาสหลายครั้ง เช่น การทำงานของคณะกรรมการ ถอดอักษรสยาม - ฝรั่งเศส ค.ศ. 1909 การสำรวจภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร ค.ศ. 1934 และต่อมาได้ผลิตแผนที่ที่แสดงเส้นเขตแดนไปตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 การเจรจาสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์ และการเดินเรือ ค.ศ. 1925 และ ค.ศ. 1937 และระหว่างการประชุมหารือของคณะกรรมการประนอมฝรั่งเศส - ไทย ค.ศ. 1947

❖ ในส่วนบทปฏิบัติการ ศาลฯ ระบุว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยกัมพูชา โดยไม่ได้ตัดสินเกี่ยวกับเส้นเขตแดนหรือสถานะของแผนที่ระวางดงรัก

---

<sup>6</sup> “The subject of the dispute submitted to the Court is confined to a difference of view about sovereignty over the region of the Temple of Preah Vihear. To decide this question of territorial sovereignty, the Court must have regard to the frontier line between the two States in this sector. Maps have been submitted to it and various considerations have been advanced in this connection. The Court will have regard to each of these only to such extent as it may find in them reasons for the decision it has to give in order to settle the sole dispute submitted to it, the subject of which has just been stated.” Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) (Merits), ICJ Reports 1962, p.14

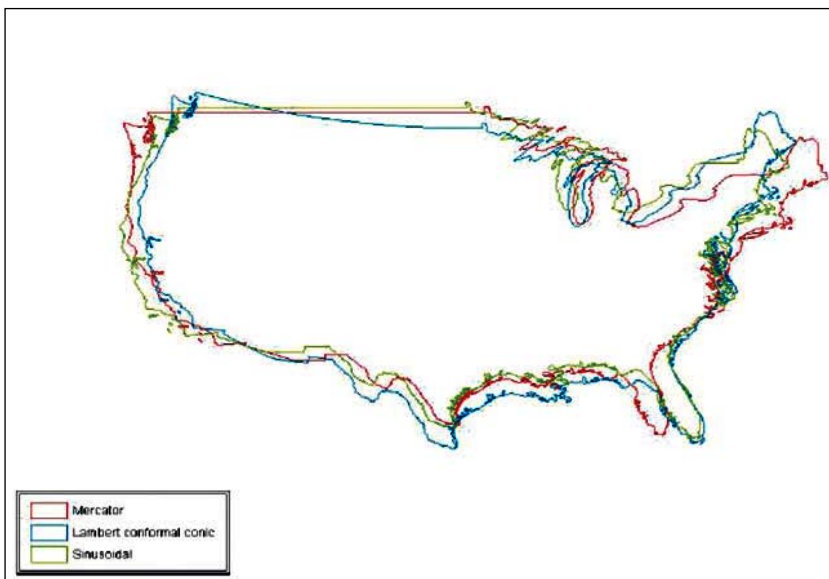
### แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 กับแผนที่ L7017/L7018

❖ ประเด็นว่า เมื่อนำแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 มาทับลงบนแผนที่ L7017/L7018 แล้วจะพบว่า เส้นเขตแดนตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ทำให้ไทยเสียดินแดนเป็นจำนวนมากนั้น มีข้ออธิบาย ดังนี้

1) แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 และแผนที่ L7017/L7018 เป็นแผนที่ที่มีวิธีการจัดทำ (Projection) แตกต่างกัน จึงมีลักษณะแตกต่างกัน

2) L7017/L7018 จัดทำโดยใช้พื้นผิวของรูปทรงกระบอก (Mercator Projection) ซึ่งจะแสดงระยะทางที่ถูกต้อง แต่ขนาดของภูมิภาคจะคลาดเคลื่อน ในขณะที่แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ซึ่งจัดทำโดยใช้ Sinusoidal Projection (ลักษณะคล้ายหัวหอม) จะแสดงขนาดภูมิภาคถูกต้อง แต่ระยะทางคลาดเคลื่อน

3) เนื่องด้วยคุณสมบัติที่ต่างกันของแผนที่ทั้ง 2 ชุด จึงไม่สามารถนำแผนที่มาทับกันได้ เพราะขนาดและรูปทรงของภูมิภาคและเส้นเขตแดนจะแตกต่างกันมาก



1. ภาพตัวอย่างการนำแผนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ทำโดยระบบที่แตกต่างกันมาทับซ้อนกัน จะเห็นว่าไม่สามารถทับกันได้สนิท ทั้ง ๆ ที่พื้นที่คือพื้นที่เดียวกัน



2. แผนที่มาตราส่วน 1 : 50,000 ของไทยทำในระบบเมอเคเตอร์ (Mercator Projection) กำหนดค่าโดยระยะห่างและทิศทาง



3. แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ของฝรั่งเศส ทำในระบบซินูซอยดอล (Sinusoidal Projection) ทุกช่องสี่เหลี่ยมมีพื้นที่เท่ากัน

\*\*\*ดังนั้นการนำแผนที่ที่ทำต่างระบบกันมาทับซ้อนกันจึงไม่ถูกต้อง ทั้งในด้านวิชาการและทางเทคนิค\*\*\*

#### 4.2.2 การละเมิดข้อตกลงของกัมพูชาและการประท้วงของไทย

MOU 2543 ข้อ 5 กำหนดว่า “เพื่ออำนวยความสะดวกให้การสำรวจตลอดแนวเขตแดนทางบกร่วมกัน เป็นไปอย่างประสิทธิผล หน่วยงานของรัฐบาลกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านั้น จะงดเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่มีผล เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายแดน เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการของคณะอนุกรรมการเทคนิคร่วม เพื่อประโยชน์ในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน”

อย่างไรก็ดี นับแต่มีการจัดทำ MOU 2543 ฝ่ายกัมพูชาได้ละเมิด MOU 2543 ข้อ 5 โดยก่อสร้างรูก้ำเขตแดนไทยในบางพื้นที่ รวมทั้งก่อสร้างวัด ถนน ตลาด และให้มีประชาชนกัมพูชาอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงปราสาทพระวิหาร นอกจากนี้ ฝ่ายกัมพูชายังได้ดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ในบริเวณพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นการละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย ฝ่ายไทยจึงได้ดำเนินการประท้วงต่อเรื่องดังกล่าว

ในทางปฏิบัติของไทย การประท้วงจะเริ่มจากหน่วยงานในท้องถิ่น อาทิ หน่วยงานประสานงานชายแดนประจำพื้นที่ และหากหน่วยบังคับบัญชาเห็นว่าควรมีการประท้วงในระดับรัฐบาลก็จะมีหนังสือแจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาดำเนินการต่อไป ในขณะที่เดียวกัน กระทรวงการต่างประเทศก็ได้รับแจ้งเรื่องจากหน่วยงานระดับท้องถิ่นเพื่อติดตามสถานการณ์ด้วย

#### การประท้วงของไทยในระดับรัฐบาล

- 25 พฤศจิกายน 2547 - ไทยดำเนินการประท้วงชุมชนและการก่อสร้างที่พัก และการบริหารจัดการขยะและน้ำเสีย
- 8 มีนาคม 2548 - ประท้วงการก่อสร้างและพัฒนาถนนจากบ้านโกลุมขึ้นสู่ปราสาทพระวิหาร
- 17 พฤษภาคม 2550 - คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
- 10 เมษายน 2551 - ประท้วงการขึ้นทะเบียนมรดกโลก การก่อสร้างถนน การก่อสร้างต่าง ๆ ของชุมชนและกรณีกัมพูชาวางกำลังทหารรวมทั้งส่งหน่วยเก็บกู้ระเบิดเข้าดำเนินการในพื้นที่

- 11 พฤศจิกายน 2551 - ประท้วงกรณีชาวแกมพูชาและเจ้าหน้าที่ยูเนสโกเดินทางผ่านเข้ามาในไทยโดยมิได้ขออนุญาตเพื่อเข้าร่วมพิธีปักธงบริเวณปราสาทพระวิหารและพื้นที่ใกล้เคียง
- 12 พฤศจิกายน 2551 - ประท้วงการตั้งเสาธงชาติและธงยูเนสโก การก่อสร้างป้ายบริเวณแนวบันไดปราสาทพระวิหาร
- 13 พฤศจิกายน 2551 - ประท้วงกรณีแกมพูชา นำพระสงฆ์ เณร และประชาชนชาวแกมพูชา เข้าร่วมพิธีทอดกฐิน ณ วัดแก้วสิขาศรีสระวาร่า
- 10 มีนาคม 2552 - ประท้วงการก่อสร้างและพัฒนาถนนจากฝั่งแกมพูชาขึ้นสู่ปราสาทพระวิหารถึงบริเวณวัดแก้วสิขาศรีสระวาร่า
- 26 มีนาคม 2552 - ประท้วงการก่อสร้างห้องน้ำและอาคารบริเวณวัดแก้วสิขาศรีสระวาร่า
- 22 กันยายน 2552 - ประท้วงสิ่งปลูกสร้างบริเวณบันไดเชิงปราสาทพระวิหาร
- 29 ตุลาคม 2552 - ไทยปฏิเสธข้อกล่าวหาของแกมพูชาที่กล่าวหาทหารไทยเป็นผู้ทำลายตลาดบริเวณปราสาท
- 9 เมษายน 2553 - ประท้วงการสร้างกุฏิพระที่วัดแก้วสิขาศรีสระวาร่าในพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร
- 4 มีนาคม 2554 - ประท้วงการจัดให้ผู้ช่วยทูตทหารต่างประเทศดูพื้นที่ปราสาทพระวิหารผ่านพื้นที่ที่ไทยอ้างสิทธิ
- 31 มีนาคม 2554 - ไทยเรียกร้องให้แกมพูชา รื้อถอนวัดและปลดธงจากวัดแก้วสิขาศรีสระวาร่า

\*\*\* การประท้วงของไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ ถือว่ามีผลสมบูรณตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในการรักษาสีทธิและอธิปไตยของประเทศ โดยถึงแม้แกมพูชาจะมีการสร้างถนน ตลาด วัด และชุมชนในพื้นที่ก็ตาม ประเทศไทยเลือกใช้นโยบายการเจรจาซึ่งเป็นการยุติข้อพิพาทโดยสันติวิธีอันเป็นหลักที่ยอมรับในอารยประเทศ \*\*\*

### 4.3 แผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ของการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนทางบก ปี 2546 (TOR 2546)

Terms of Reference - TOR คือ แผนแม่บทและข้อกำหนดอำนาจหน้าที่ที่จัดทำขึ้นตาม MOU 2543 ข้อ 2 และ 3 สำหรับการสำรวจ และจัดทำหลักเขตแดนของคณะกรรมการเขตแดนร่วมฯ (JBC) โดยเฉพาะในกระบวนการทางเทคนิคที่มีความซับซ้อนสูง มี 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของหลักเขตแดนทั้ง 73 หลัก ที่ได้จัดทำไว้ในอดีต โดยเมื่อสามารถตกลงเห็นชอบกับตำแหน่งที่ตั้งของหลักเขตแดนแต่ละหลักได้แล้วก็จะซ่อมแซม (ในกรณีที่ชำรุดหรือถูกเคลื่อนย้าย) หรือสร้างขึ้นใหม่ (ในกรณีที่สูญหายหรือถูกทำลาย)

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ (Orthophoto Map) คือ การจัดทำแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศแสดงลักษณะภูมิประเทศตามแนวเขตแดนทางบกตลอดแนว และได้ตกลงกันว่า จะจ้างประเทศที่สามเป็นผู้ดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดแนวที่จะเดินสำรวจลงบนแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ โดยทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันกำหนดแนวที่จะเดินสำรวจตามหลักฐานทางกฎหมายลงบนแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้การเดินสำรวจหาแนวเขตแดนในภูมิประเทศจริงเป็นไปโดยสะดวกและมีความถูกต้อง หากทั้งสองฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับแนวที่จะเดินสำรวจ ก็ให้จัดทำแนวของทั้งสองฝ่ายลงบนแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศ

ขั้นตอนที่ 4 การเดินสำรวจหาแนวเขตในภูมิประเทศ โดยทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันเดินสำรวจสภาพภูมิประเทศจริงตามแนวที่จะเดินสำรวจตามขั้นตอนที่ 3 เพื่อกำหนดแนวเขตแดนในภูมิประเทศที่มีทั้งสันปันน้ำ แนวเส้นตรง และลำคลอง พร้อมทั้งกำหนดจุดที่จะก่อสร้างหลักเขตแดนไปด้วย (ทุกระยะไม่เกิน 5 กิโลเมตร)

ขั้นตอนที่ 5 การก่อสร้างหลักเขตแดน ซึ่งจะก่อสร้างในภูมิภาคสำคัญ ทั้งนี้ ได้ตกลงกันด้วยว่าขั้นตอนเหล่านี้เป็นเพียงการวางแผนแม่บทในการปฏิบัติงานไว้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการไปที่ละขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศนั้น สามารถดำเนินการควบคู่กันไปกับการค้นหาที่ตั้งหลักเขตแดนได้



**4.4 การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (General Border Committee - GBC) และการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee - RBC)**

ไทยและกัมพูชามีความร่วมมือระหว่างกันในการรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา โดยในปี 2538 ไทยและกัมพูชาได้ลงนามในความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาว่าด้วย ความร่วมมือชายแดน ส่งผลให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา (GBC) และคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ขึ้น โดย GBC เป็นกลไกทวิภาคีฝ่ายทหารระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ซึ่งมีกำหนดจัดประชุมทุกปีโดยสลับกันเป็นเจ้าภาพ ในขณะที่ RBC เป็น  
กลไกทวิภาคีฝ่ายทหารระดับแม่ทัพภาค แบ่งออกเป็น 3 คณะกรรมการ  
ได้แก่ RBC ด้านกองทัพภาคที่ 2 กับภูมิภาคทหารที่ 4 ของกัมพูชา ดูแล  
ชายแดนด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ  
สุรินทร์ บุรีรัมย์) ด้านกองทัพภาคที่ 1 กับภูมิภาคทหารที่ 5 ของกัมพูชา  
ดูแลชายแดนด้านภาคตะวันออกเฉียงตอนบน (สระแก้ว) และด้านกองบัญชาการ  
ป้องกันชายแดนด้านจันทบุรีและตราด (กปช. จต.) กับภูมิภาคทหารที่ 3  
ดูแลชายแดนด้านภาคตะวันออกเฉียงกลาง (จันทบุรีและตราด)

ล่าสุด ฝ่ายไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม GBC ครั้งที่ 8  
ระหว่างวันที่ 29 - 30 ตุลาคม 2553 ที่พัทยา โดยมี พล.อ. ประวิตร  
วงศ์สุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและ พล.อ. เตียบ บันท์  
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกัมพูชาเป็น  
ประธานร่วม ทั้งสองฝ่ายได้หารือเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือด้าน  
ความมั่นคงทั่วไป อาทิ การสัญจรข้ามแดน แรงงาน การป้องกันและ  
ปราบปรามยาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงทางทะเล  
การกู้ทุนระเบิด และความร่วมมือด้านอื่น ๆ อาทิ การค้าชายแดน  
การเกษตร สาธารณสุข การท่องเที่ยว การอนุรักษ์ป่าไม้ การศึกษา  
วัฒนธรรม และการจัดการสาธารณสุข

ในระดับ RBC ได้มีการประชุมล่าสุดในแต่ละคณะกรรมการ  
โดย RBC ด้านกองทัพภาคที่ 2 กับภูมิภาคทหารที่ 4 ของกัมพูชา ได้มี  
การประชุมครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2554 ที่จังหวัดนครราชสีมา  
ประเทศไทย RBC ด้านกองทัพภาคที่ 1 กับภูมิภาคทหารที่ 5 ของกัมพูชา  
จัดการประชุมครั้งที่ 18 เมื่อ 14 - 16 กันยายน 2553 ที่ จังหวัดชลบุรี  
ประเทศไทย และ RBC ด้านกองบัญชาการป้องกันชายแดนด้านจันทบุรี  
และตราด (กปช. จต.) กับภูมิภาคทหารที่ 3 จัดการประชุมครั้งที่ 12  
เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2553 โดยในระหว่างการประชุมทั้ง 3 คณะกรรมการ  
ทั้งสองฝ่ายได้หารือทั้งในประเด็นความมั่นคงบริเวณชายแดนและประเด็น  
ความร่วมมือด้านอื่น ๆ อาทิ การค้า การเกษตร สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข  
และการท่องเที่ยว

ภายใต้บริบทการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย - กัมพูชา การประชุม GBC เป็นหนึ่งในสองกลไกหลักนอกเหนือจาก JBC ที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย - กัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดความตึงเครียดบริเวณชายแดน ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 ไทย กัมพูชา และอินโดนีเซีย ได้มีการเจรจาหารือและตกลงกันให้มีการดำเนินการแบบชุดข้อตกลง (package of solutions) 3 ขั้นตอน<sup>7</sup> ซึ่งในขั้นตอนที่ 2 และ 3 ได้ระบุถึงการหารือเกี่ยวกับการถอนทหารกัมพูชาออกจากบริเวณปราสาทและรอบปราสาทพระวิหาร วัดแก้วศิขารคีรีสะวาราว รวมถึงตลาดและชุมชนโดยรอบในกรอบ GBC ซึ่งหากการหารือดังกล่าวเป็นผลสำเร็จนำไปสู่การถอนทหารของกัมพูชาในบริเวณดังกล่าวข้างต้น อินโดนีเซียจึงจะสามารถส่งคณะผู้สังเกตการณ์ฯ เข้ามาในฝั่งไทยและกัมพูชาได้

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2554 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกับรองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกัมพูชา ได้ตกลงที่จะให้มีการส่งคณะสำรวจ (survey team) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สังกัดสถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทยและกัมพูชามายังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในฝั่งไทยและกัมพูชา โดยในช่วงเดียวกัน จะจัดการประชุม GBC โดยเป็นวาระที่กัมพูชาเป็นเจ้าภาพ เพื่อหารือเกี่ยวกับการถอนทหารกัมพูชาออกจากปราสาทพระวิหาร บริเวณรอบปราสาทพระวิหาร วัดแก้วศิขารคีรีสะวาราว รวมถึงตลาดและชุมชนโดยรอบ และเมื่อมีการดำเนินการตามผลการประชุม GBC ในเรื่องการปรับกำลังทหารกัมพูชาดังกล่าวแล้ว จึงจะมีการลงนามในหนังสือแลกเปลี่ยนเรื่อง TOR ของคณะผู้สังเกตการณ์ฯ ต่อไป

<sup>7</sup> ชุดข้อตกลงได้แก่ (1) การลงนามในหนังสือแลกเปลี่ยนยอมรับ TOR เรื่องคณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซีย และการประกาศวันและเวลาจัดประชุม JBC หรือ GBC (2) การส่งคณะสำรวจ (survey team) มายังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและการจัดประชุม JBC หรือ GBC (3) การดำเนินการตามผล JBC หรือ GBC พร้อมทั้งส่งคณะผู้สังเกตการณ์ฯ มายังพื้นที่ชายแดนไทยและกัมพูชาที่กำหนดไว้



## 5. การแก้ไขปัญหาไทย - กัมพูชา ในกรอบคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ UNSC และกรอบอาเซียน

### 5.1 เหตุการณ์ปะทะบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา

ภายหลังจากกัมพูชานำปราสาทพระวิหารไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 ได้เกิดความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา บริเวณปราสาทพระวิหารมาเป็นลำดับ จนในที่สุดได้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชามากครั้ง ดังนี้

#### 1. เหตุการณ์ความตึงเครียดและการปะทะบริเวณปราสาทพระวิหารระหว่างเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม 2551

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2551 ได้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชา บริเวณเขาพระวิหาร ด้านภูมูเขือ (ทางด้านตะวันตกของปราสาทพระวิหาร) ทำให้ทหารไทยบาดเจ็บ 2 คน ทหารกัมพูชาบาดเจ็บ 1 คน ต่อมาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2551 มีทหารไทย จำนวน 2 คน เหยียบพุ่มระเบิดที่มีการวางใหม่ ทำให้ขาขาดและบาดเจ็บสาหัส ความตึงเครียดได้เพิ่มมากขึ้นจนนำไปสู่การปะทะในวันที่ 15 ตุลาคม 2551 ซึ่งมีผลทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 2 คน และทหารกัมพูชาเสียชีวิต 3 คน

ภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าว ได้มีการหารือกันระหว่างไทยกับกัมพูชาในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การหารือระหว่างแม่ทัพภาคที่ 2 ของไทยกับผู้บัญชาการภูมิภาคทหารที่ 4 ของกัมพูชาที่เมืองเสียมราฐ เมื่อวันที่ 23 - 24 ตุลาคม 2551 และการหารือระหว่างอดีตนายกรัฐมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ กับนายกรัฐมนตรีฮุน เซน ของกัมพูชา ที่กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ในระหว่างการประชุมสุดยอดเอเชีย - ยุโรป ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2551 ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องที่จะให้มีการลดการเผชิญหน้าและแก้ปัญหา



ด้วยกลไกทวิภาคี และให้ทั้งสองประเทศร่วมมือกันต่อไปทั้งในกรอบทวิภาคีและในระดับภูมิภาค

## 2. เหตุการณ์ปะทะบริเวณปราสาทพระวิหาร เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2552

เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2552 มีทหารไทย 1 คน เหยียบกับระเบิด ได้รับบาดเจ็บสาหัสขาซ้ายขาด ขณะลาดตระเวนในเส้นทางประจำที่ห้วยตามาเรีย บริเวณกัมพูชา ต่อมากองทัพไทยได้ส่งกำลังทหารเข้าไปตรวจสอบในบริเวณพื้นที่เกิดเหตุและได้ปะทะกับทหารกัมพูชาในวันที่ 3 เมษายน 2552 ส่งผลให้ทหารไทยเสียชีวิต 2 คน และบาดเจ็บ 7 คน ส่วนฝ่ายกัมพูชาเสียชีวิต 2 คนและบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ยื่นหนังสือประท้วงต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อกัน นอกจากนั้น ฝ่ายกัมพูชายังได้มีหนังสือถึงสำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส ร้องเรียนว่า ฝ่ายไทยได้กระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวปราสาทพระวิหารและไฟไหม้ชุมชน ตลาด ในพื้นที่ด้านล่างของปราสาทฯ อีกด้วย และขอให้ยูเนสโกเข้ามาแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้อย่างเร่งด่วนในฐานะที่ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่า

ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ ไทยและกัมพูชาจัดประชุม JBC สมัยพิเศษที่กรุงพนมเปญ เมื่อวันที่ 6 - 7 เมษายน 2552 โดยมีผลความคืบหน้าที่สำคัญ กล่าวคือ ทั้งสองฝ่ายสามารถลงนามบันทึกการประชุม JBC ครั้งที่ผ่านมา 2 ครั้ง (เมื่อพฤศจิกายน 2551 และ กุมภาพันธ์ 2552) ซึ่งก่อนหน้านั้นมีประเด็นคั่งค้างที่ตกลงกันไม่ได้ และได้หารือกันเรื่องร่างข้อตกลงชั่วคราว (Provisional Arrangement - PA) เกี่ยวกับปัญหาชายแดนไทย - กัมพูชาบริเวณปราสาทพระวิหารและสามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการจะไม่คงกำลังทหารไว้ที่ปราสาทพระวิหาร “วัดแก้วสิขาตรีสระวารา”) และรอบวัดดังกล่าว ชื่อชุดทหารติดตามสถานการณ์โดยให้ใช้ชื่อว่า “ชุดทหารติดตามสถานการณ์ชั่วคราว” (Temporary Military Monitoring Groups) ส่วนประเด็นคั่งค้างเหลือเพียงประเด็นเดียว คือ การเรียกชื่อปราสาทพระวิหาร ซึ่งการเจรจาสร้างความตกลงดังกล่าวไม่มีข้อยุติและจะต้องเจรจากันต่อไป

### 3. เหตุการณ์ปะทะบริเวณปราสาทพระวิหาร เมื่อวันที่ 4 - 7 กุมภาพันธ์ 2554

เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 ได้เกิดการปะทะระหว่างทหารไทยกับ กัมพูชาบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ด้านปราสาทพระวิหาร จังหวัด ศรีสะเกษ ภายหลังจากการประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือ ทวิภาคี (JC) ไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 7 ที่เมืองเสียมราฐ (3 - 4 กุมภาพันธ์ 2554) สิ้นสุดเพียงไม่กี่ชั่วโมง โดยฝ่ายกัมพูชาเป็นฝ่ายเริ่มยิงใส่ฝ่ายไทยที่ บริเวณพื้นที่ภูมะเขือ ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ (ด้านตะวันตกของปราสาทพระวิหาร) ต่อมาได้มีการปะทะเกิดขึ้นเป็นระยะ บริเวณโดยรอบปราสาทพระวิหารจนถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2554 ส่งผลให้ ฝ่ายไทยมีผู้เสียชีวิต 2 คน เป็นทหาร 1 คน และพลเรือน 1 คน มีผู้ได้รับ บาดเจ็บ 16 คน เป็นทหาร 14 คน พลเรือน 2 คน และได้มีการอพยพ ประชาชนกว่า 15,000 คน ฝ่ายกัมพูชาได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแจ้งต่อ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) และเรียกร้องให้ UNSC จัดประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยด่วน

ต่อมา UNSC ได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุม UNSC เพื่อให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปะทะที่เกิดขึ้นและชี้แจงท่าทีไทยด้วย ทั้งนี้ ภายหลังจากการประชุม ประธานการประชุมได้ออกแถลงข่าว (Press statement) เรียกร้องให้ไทยและกัมพูชาใช้ความอดทนอดกลั้นอย่างถึง ที่สุด และยุติการปะทะอย่างถาวรโดยเร็ว และให้มีการเจรจาโดยให้ อาเซียนมีบทบาทสนับสนุน

ต่อมาเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศอินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียน ได้จัดการประชุม รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการที่กรุงจาการ์ตา ประเทศ อินโดนีเซีย ซึ่งภายหลังจากการประชุมประธานอาเซียนได้ออกแถลงการณ์ เรียกร้องให้ไทยและกัมพูชากลับมาเจรจาทวิภาคีกันต่อไปตามกลไก ทวิภาคีที่มีอยู่ โดยให้อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนมีบทบาทตาม

ความเหมาะสม และยินดีที่จะมีการประชุม JBC และ GBC ในอนาคต ในวันที่จะกำหนดต่อไป นอกจากนี้ ไทยและกัมพูชาได้ตกลงที่จะเชิญผู้สังเกตการณ์จากอินโดนีเซียไปยังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชาด้วย

ภายหลังการประชุมดังกล่าว มีความคืบหน้าหลายประการ ได้แก่ (1) ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม JBC ไทย - กัมพูชา ที่เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซียระหว่างวันที่ 7 - 8 เมษายน 2554 โดยได้มีการหารือเกี่ยวกับการเปิดจุดผ่านแดนแห่งใหม่บริเวณบ้านหนองเอียน จังหวัดสระแก้ว - สตึงบต จังหวัดบันเตียเมียนเจย การจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (2) ไทยและกัมพูชาได้พิจารณาร่าง Terms of Reference ของคณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซีย ซึ่งอินโดนีเซียเสนอแล้ว โดยฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาได้เห็นชอบร่วมกันเกี่ยวกับบริเวณที่ผู้สังเกตการณ์จะเข้าไปประจำการ (area of coverage) อย่างไรก็ตามก็ดี ฝ่ายไทยประสงค์ให้ฝ่ายกัมพูชาถอนกำลังทหารและประชาชนกัมพูชาออกจากพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหาร ชุมชน ตลาด และวัดแก้วลิวาศิริสวาราสเสียก่อน<sup>๘</sup> จึงจะสามารถให้คณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซียเข้ามาได้

---

<sup>๘</sup> เนื่องจากกรณีอยู่ของทหารกัมพูชาในพื้นที่ดังกล่าวขัดต่อ (1) MOU 2543 ที่ห้ามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมพื้นที่ (2) 1954 Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict และ (3) 1972 Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage

#### 4. เหตุการณ์ปะทะบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา เมื่อวันที่ 22 เมษายน - 3 พฤษภาคม 2554

เมื่อวันที่ 22 เมษายน - 3 พฤษภาคม 2554 กัมพูชาได้เปิดการปะทะขึ้นอีกครั้ง โดยในครั้งนี้เป็นบริเวณพื้นที่กลุ่มปราสาทตาเมือนธม และปราสาทตาควาย จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งห่างจากปราสาทพระวิหารประมาณ 140 กิโลเมตร โดยใช้อาวุธหลายประเภทรวมทั้งอาวุธหนัก อาทิ เครื่องยิงลูกระเบิด ปืนใหญ่สนาม และปืนใหญ่รถถัง รวมถึงจรวดหลายลำกล้อง BM - 21 ส่งผลให้เกิดความเสียหายเป็นพื้นที่กว้างในฝั่งไทย ทั้งพื้นที่ทางทหารและพลเรือน จนต้องมีการอพยพประชาชน ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณอำเภอพนมดงรักและพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนเกือบ 50,000 คนไปยังพื้นที่ปลอดภัย

ฝ่ายไทยได้ตอบโต้ฝ่ายกัมพูชาตามความเหมาะสม โดยโจมตีเป้าหมายทางการทหาร และไม่มีการใช้ก๊าซพิษ อาวุธเคมี หรือเครื่องบินรบตามที่ฝ่ายกัมพูชากล่าวหา ทั้งนี้ การปะทะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ จนกระทั่งวันที่ 3 พฤษภาคม 2554 โดยฝ่ายไทยมียอดผู้เสียชีวิตรวม 10 คน เป็นทหาร 8 คน พลเรือน 2 คน และได้รับบาดเจ็บ 137 คน เป็นทหาร 123 คน และพลเรือน 14 คน

#### 5.2 บทบาทของประธานอาเซียนในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาระหว่างไทย - กัมพูชา ผ่านกลไกทวิภาคีของทั้งสองประเทศ

หลังจากที่ประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ได้ออกคำแถลงข่าว (press statement) เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 ระบุถึงการสนับสนุนการดำเนินการของอาเซียนเพื่อให้เกิดการหยุดยิงถาวรและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีผ่านการเจรจา อาเซียนได้จัดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal ASEAN Ministers' Meeting - IAMM) เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 เพื่อหารือเกี่ยวกับการดำเนินการตามผลการประชุม UNSC โดยภายหลังการประชุมดังกล่าว อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนได้

ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ไทยและกัมพูชากลับมาเจรจาวิภาคีกันต่อไป ตามกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ โดยให้อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนปัจจุบัน มีบทบาทสนับสนุนตามความเหมาะสม และยินดีที่จะมีการประชุม JBC และ GBC ในอนาคตในวันที่จะกำหนดต่อไป นอกจากนี้ ไทยและกัมพูชา ตกลงกันที่จะเชิญผู้สังเกตการณ์จากอินโดนีเซีย (Indonesian Observer Team - IOT) ไปยังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อีกด้วย

ต่อมา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียได้มี หนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย และรองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่าง ประเทศกัมพูชา เพื่อเสนอร่างขอบเขตอำนาจหน้าที่ (Terms of Reference - TOR) ของคณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซีย (Indonesian Observers Team - IOT) ให้ฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาพิจารณาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้หารือกับ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียอย่างใกล้ชิด และได้เสนอแก้ไขร่าง TOR ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อท่าทีของไทย ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการติดต่อและหารือระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองประเทศมาโดยตลอดและไทย ก็ได้รับความร่วมมือจากอินโดนีเซียเป็นอย่างดี อีกทั้งอินโดนีเซียเห็นพ้อง กับท่าทีของไทย โดยมองว่าปัญหาระหว่างไทยและกัมพูชาเป็นปัญหา ทวิภาคีโดยแท้ ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ระหว่างสองประเทศ

นอกจากนี้ อินโดนีเซียได้ให้ความสนับสนุนเรื่องสถานที่สำหรับการประชุม JBC ที่เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 7 - 8 เมษายน 2554 โดยมีได้เข้ามาเกี่ยวข้องด้านสารัตถะในระหว่างการประชุม ดังกล่าวแต่อย่างใด การให้ความสนับสนุนและอำนวยความสะดวกของ อินโดนีเซียส่งผลให้การประชุมประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 18 (18<sup>th</sup> ASEAN Summit) ณ กรุงจาการ์ตา ผู้นำไทย กัมพูชา และอินโดนีเซียได้พบหารือและเห็นพ้องกัน ให้มอบหมายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสามประเทศ

หารือกันในเรื่อง TOR ของคณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซีย และแนวทางการแก้ไขปัญหาไทย - กัมพูชาแบบรอบด้าน ซึ่งเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2554 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทย กัมพูชา และอินโดนีเซีย ได้เจรจาหารือและตกลงให้มีการดำเนินการแบบชุดข้อตกลง (package of solutions) โดยครอบคลุมกลุ่มภารกิจ 3 กลุ่ม ในลักษณะกระบวนการ (process) เพื่อนำไปสู่การถอนทหารกัมพูชาออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร รอบปราสาทฯ วัดแก่วิชาคีรีสะวาราว รวมถึงตลาดและชุมชนโดยรอบ และการส่งคณะผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซียมายังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการปะทะ ต่อมาเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2554 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของไทย และรองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมกัมพูชาตกลงที่จะให้มีการส่งคณะสำรวจ (Survey Team) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สังกัดสถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทยและกัมพูชามายังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในฝั่งไทยและกัมพูชา ซึ่งในช่วงเดียวกัน จะจัดการประชุม GBC โดยเป็นวาระที่กัมพูชาเป็นเจ้าภาพเพื่อหารือเกี่ยวกับการถอนทหารกัมพูชาออกจากปราสาทพระวิหาร บริเวณรอบปราสาทฯ วัดแก่วิชาคีรีสะวาราว รวมถึงตลาดและชุมชนโดยรอบ และเมื่อมีการดำเนินการตามผลการประชุม GBC ในเรื่องการปรับกำลังทหารกัมพูชาดังกล่าวแล้ว จึงจะมีการลงนามในหนังสือแลกเปลี่ยนเรื่อง TOR ของคณะผู้สังเกตการณ์ฯ ต่อไป

จากการดำเนินการของอินโดนีเซียดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของอินโดนีเซียในการแก้ไขปัญหาระหว่างไทยและกัมพูชาเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และอยู่บนพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาภายใต้กรอบทวิภาคีเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของครอบครัวอาเซียนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในระหว่างที่ไทยและสมาชิกอาเซียนจะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558

## 5.3 UN Security Council press statement on Cambodia - Thailand Border Situation

14 February 2011



### Security Council SC/10174

Department of Public Information • News and Media Division • New York

#### **SECURITY COUNCIL PRESS STATEMENT ON CAMBODIA-THAILAND BORDER SITUATION**

The following Security Council press statement was issued today by Council President Maria Luiza Ribeiro Viotti (Brazil):

The members of the Security Council were briefed by Under-Secretary-General B. Lynn Pascoe and by the Minister for Foreign Affairs of Indonesia, and Chair of the Association of South-East Asian Nations (ASEAN), Marty Natalegawa, on the situation on the border between Cambodia and Thailand.

The members of the Security Council also heard from the Deputy Prime Minister and Minister for Foreign Affairs of Cambodia, Hor Namhong, and Minister for Foreign Affairs of Thailand, Kasit Piromya.

The members of the Security Council expressed their grave concern about the recent armed clashes between Cambodia and Thailand.

The members of the Security Council called on the two sides to display maximum restraint and avoid any action that may aggravate the situation. The members of the Security Council further urged the parties to establish a permanent ceasefire, and to implement it fully and resolve the situation peacefully and through effective dialogue.

The members of the Security Council expressed support for ASEAN's active efforts in this matter and encouraged the parties to continue to cooperate with the organization in this regard. They welcomed the upcoming Meeting of Ministers for Foreign Affairs of ASEAN on 22 February.

\* \* \* \* \*

For information media • not an official record

## 5.4 Statement by the Chairman of ASEAN following the Informal Meeting of the Foreign Ministers of ASEAN



### **"ASEAN Community in a Global Community of Nations"**

---

**Statement  
by the Chairman of  
the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) following the Informal Meeting of the  
Foreign Ministers of ASEAN,  
Jakarta, 22 February 2011**

At the invitation of the Chairman of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), the Foreign Ministers of ASEAN and their representatives met in Jakarta, Indonesia, on 22 February 2011. The Secretary-General of ASEAN also participated in the meeting.

The meeting discussed recent regional and international development, including the recent border incidents between Cambodia and Thailand.

In this connection, pursuant to the earlier written communications, Indonesia, Chair of ASEAN, further briefed the Foreign Ministers of ASEAN and their representatives on the result of the visits by the Foreign Minister of Indonesia to Phnom Penh and Bangkok on 7-8 February 2011, as well as on the meeting of the Security Council on 14 February 2011.

The Foreign Ministers of Cambodia and Thailand further briefed the ASEAN Foreign Ministers on the issue.

Following extensive discussions among them, the Foreign Ministers of ASEAN and their representatives:

***Welcome and support*** the reiteration by both Cambodia and Thailand, of their strong commitment to the principles contained in the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia and the ASEAN Charter, including "settlement of differences or disputes by peaceful means" and "renunciation of the threat or use of force", as well as the principles contained in the Charter of the United Nations;

***Welcome further*** the engagement of Cambodia and Thailand with Indonesia, Chair of ASEAN, in the latter's efforts on behalf of ASEAN;

***Recall*** the support extended by the United Nations Security Council to ASEAN's efforts;

**Support** Cambodia's and Thailand's commitment, henceforth, to avoid further armed clashes as reflected in the initial high level talks between the military representatives of Cambodia and of Thailand, the most recent of which was on 19 February 2011;

**Welcome** in this regard, the invitation by both Cambodia and Thailand for observers from Indonesia, current Chair of ASEAN, to respective side of the affected areas of the Cambodia-Thailand border, to observe the commitment by both sides to avoid further armed clashes between them, with the following basic mandate:

*"to assist and support the parties in respecting their commitment to avoid further armed clashes between them, by observing and reporting accurately, as well as impartially on complaints of violations and submitting its findings to each party through Indonesia, current Chair of ASEAN";*

**Call on** Cambodia and Thailand to resume their bilateral negotiations, including through existing mechanisms, at the earliest possible opportunity, with appropriate engagement of Indonesia, current Chair of ASEAN, to support the two countries' efforts to resolve the situation amicably;

**Welcome** in this regard the future meetings respectively of the Thai-Cambodian Joint Commission on the Demarcation for Land Boundary and the General Border Committee at a date to be further determined;

**Request** Indonesia, Chair of ASEAN, to continue ASEAN's efforts in this regard".

Ministers also exchanged views on other regional and international issues, as well as issues related to ASEAN Community-building and ASEAN's role in the region's architecture building, including the forthcoming ASEAN Foreign Ministers retreat on East Asia Summit to be convened in Thailand in March 2011.

-----





## 6. การแก้ไขปัญหาไทย - กัมพูชา ในกรอบศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

กัมพูชาขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร 2505

### 6.1 กัมพูชาขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร 2505

เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2554 กัมพูชาได้ยื่นคำขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice - ICJ) หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “ศาลโลก” ตีความคำพิพากษาในคดีปราสาทพระวิหารที่ศาลฯ ได้ตัดสินไปเมื่อ พ.ศ. 2505 โดยระบุว่า ไทยกับกัมพูชามีประเด็นที่เห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษาดังกล่าว และขอให้ศาลฯ ตีความคำตัดสินว่า พันธกรณีของไทยที่จะต้องถอนทหาร ตำรวจ ผู้เฝ้ารักษาหรือผู้ดูแล ออกจากปราสาทหรือบริเวณใกล้เคียงปราสาทในดินแดนกัมพูชานั้น เป็นผลมาจากพันธกรณีทั่วไปของไทยที่จะต้องเคารพบูรณภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา ซึ่งดินแดนนั้นได้มีการกำหนดขอบเขตในบริเวณปราสาทและพื้นที่ใกล้เคียงแล้วโดยแผนที่ภาคผนวก 1 (กล่าวคือ แผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 ระวังดงรัก ที่กัมพูชาใช้แนบคำฟ้องของกัมพูชาในคดีปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2505) ซึ่งฝ่ายกัมพูชาอ้างว่า ศาลฯ ใช้เป็นพื้นฐานของคำตัดสิน กล่าวโดยสรุปก็คือ กัมพูชาขอให้ศาลฯ ตัดสินว่า ไทยมีพันธกรณีที่ต่อควรเคารพบูรณภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา ซึ่งดินแดนนั้นถูกกำหนดขอบเขตในบริเวณปราสาทพระวิหารและพื้นที่ใกล้เคียงโดยเส้นที่ปรากฏบนแผนที่ภาคผนวก 1

### คำขอของกัมพูชาให้ศาลตีความคำพิพากษา ปี 2505

โดยที่ศาลได้ตัดสินใน ปี 2505 ว่า “...ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา” ดังนั้น กัมพูชาจึงขอให้ศาลฯ ตัดสินว่า

พันธกรณีของไทยที่จะต้อง “ถอนกำลังทหารหรือตำรวจ หรือผู้รักษาการณ์ หรือผู้ดูแลอื่น ๆ ที่ประเทศไทยได้วางไว้ที่ปราสาท หรือในพื้นที่ใกล้เคียงในดินแดนของกัมพูชา” เป็นผลมาจากพันธกรณีทั่วไปของไทยที่จะต้องเคารพบูรณภาพแห่งดินแดนของกัมพูชา ซึ่งดินแดนนั้นถูกกำหนดขอบเขตในบริเวณปราสาทพระวิหารและพื้นที่ใกล้เคียงโดยเส้นของแผนที่ภาคผนวก 1 ซึ่งศาลฯ ใช้เป็นพื้นฐานของคำตัดสิน

## 6.2 เขตอำนาจ (jurisdiction) ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

### ❖ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

การยอมรับเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศสามารถกระทำได้ 4 วิธี ดังนี้

❖ 1. การยอมรับเขตอำนาจศาลฯ โดยผลของสนธิสัญญา กล่าวคือ การเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาซึ่งมีข้อบทให้ภาคีนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของศาลฯ ได้

❖ 2. การยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ล่วงหน้าโดยผลของการประกาศฝ่ายเดียว (Optional clause) ตามข้อ 36 (2) ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐภาคีคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ได้เคยยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ล่วงหน้า สามารถฟ้องรัฐภาคีคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้เคยประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ล่วงหน้าไว้ได้

❖ 3. รัฐภาคีคู่พิพาททำความตกลงเสนอเรื่องให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาเป็นกรณี

❖ 4. Forum Prorogatum : รัฐภาคีคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลฯ ฝ่ายเดียว และรัฐภาคีคู่พิพาทอีกรัฐหนึ่งยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ในภายหลัง

## ❖ การยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ยอมรับเขตอำนาจศาลฯ ล่วงหน้า โดยผลของการประกาศฝ่ายเดียว ตามข้อ 36 (2) ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ โดยหนังสือลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2493 (ยอมรับอำนาจศาลเป็นเวลา 10 ปี) หลังคดีปราสาทพระวิหารแล้ว ไทยไม่ได้ให้การยอมรับอำนาจของศาลโลกอีก ซึ่งหมายถึงการยอมรับอำนาจในคดีใหม่

ส่วนการยื่นคำขอต่อศาลโลกของกัมพูชาในครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการฟ้องคดีใหม่ แต่เป็นการตีความคดีเก่าที่ศาลได้ตัดสินไปแล้วเมื่อปี 2505 ซึ่งไทยได้ยอมรับอำนาจศาลแล้ว ในครั้งนั้นจึงเป็นการถ่ายทอดมาจากคดีเดิม ทั้งนี้ การยอมรับดังกล่าวครอบคลุมถึงการที่ศาลจะตีความและออกมาตรการชั่วคราวใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีหลักนี้ด้วย

### 6.3 ไทยจำเป็นต้องไปศาลโลกหรือไม่

## ❖ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

❖ ข้อ 53 ของธรรมนูญศาลฯ ระบุว่า เมื่อภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปรากฏตัวต่อศาล ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถขอให้ศาลฯ ตัดสินเข้าข้างตนได้

❖ ข้อ 60 ของธรรมนูญศาลฯ ระบุว่า คำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศถือเป็นที่สุดและไม่มีการอุทธรณ์ ในกรณีที่มีข้อพิพาทในความหมายหรือขอบเขตของคำตัดสิน ศาลฯ จะต้องตีความคำตัดสินดังกล่าว หากมีภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ และ

❖ ข้อ 94 ของกฎบัตรสหประชาชาติระบุว่า ประเทศสมาชิกสหประชาชาติจะปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลฯ

## ❖ ไทยต้องไปศาลฯ หรือไม่

เมื่อคำนึงถึงหลักกฎหมายข้างต้น เมื่อกัมพูชายื่นคำขอต่อศาลฯ ขอตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ดังกล่าว ประเทศไทย จะปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำขอของกัมพูชาที่ศาลฯ ก็สามารถทำได้ แต่จะเป็นผลให้ศาลฯ สามารถพิจารณาฝ่ายเดียว ตามข้อ 53 ของธรรมนูญศาลฯ บนพื้นฐานของคำขอ คำให้การ และเอกสารประกอบของฝ่ายกัมพูชา ฝ่ายเดียวได้ โดยศาลฯ ไม่มีโอกาสรับรู้ รับทราบและพิจารณาข้อโต้แย้ง หลักฐานและเหตุผลต่าง ๆ ของฝ่ายไทยอันอาจเป็นผลให้คำวินิจฉัยตีความของศาลฯ เป็นคุณแก่ฝ่ายกัมพูชาและส่งผลเสียกับประเทศไทย

6.4 หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ทำให้กัมพูชายังสามารถนำข้อพิพาทกลับมาเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้อีก

## ❖ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาของศาลฯ ถือเป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ได้ (ข้อ 60 ของธรรมนูญศาลฯ) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลที่เป็นภาคีคู่พิพาทจะนำเรื่องกลับไปศาลโลกได้อีกใน 2 กรณี<sup>9</sup> ได้แก่

(1) การขอแก้ไขคำพิพากษา : รัฐบาลที่เป็นภาคีคู่พิพาทมีสิทธิขอให้ศาลฯ แก้ไขคำพิพากษา เมื่อมีการค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ซึ่งมีผลต่อการตัดสินคดี แต่สิทธินี้สามารถใช้ได้ภายในระยะเวลา 10 ปี นับจากวันที่ศาลฯ มีคำพิพากษาเท่านั้น (ข้อ 61 ของธรรมนูญศาลฯ)

<sup>9</sup> ไม่รวมถึงกรณีที่ UNSC หรือสมัชชาสหประชาชาติ (UNGA) ส่งเรื่องไปศาลฯ เพื่อขอความเห็นนำ (advisory opinion) ตามข้อ 65 ของธรรมนูญศาลฯ และข้อ 96 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

### Article 61 (Statute of the International Court of Justice)

❖ 1. An application for revision of a judgment may be made only when it is based upon the *discovery of some fact of such a nature as to be a decisive factor*, which fact was, when the judgment was given, unknown to the Court and also to the party claiming revision, always provided that such ignorance was not due to negligence.

❖ 2. The proceedings for revision shall be opened by a judgment of the Court expressly recording the existence of the new fact, recognizing that it has such a character as to lay the case open for revision, and declaring the application admissible on this ground.

❖ 3. The Court may require previous compliance with the terms of the judgment before it admits proceedings in revision.

❖ 4. The application for revision must be made at latest within six months of the discovery of the new fact.

❖ 5. No application for revision may be made after the lapse of ten *years* from the date of the judgment.

(2) การขอตีความคำพิพากษา : การขอตีความคำพิพากษานี้ ไม่กำหนดกรอบระยะเวลา โดยรัฐภาคีคู่พิพาทสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาได้ หากรัฐภาคีคู่พิพาทมีความเห็นแตกต่างเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษา (ข้อ 60 ของธรรมนูญศาลฯ)

### Article 60 (Statute of the International Court of Justice)

The judgment is final and without appeal. In the event of dispute as to the meaning or scope of the judgment, the Court shall construe it upon the request of any party.

## ❖ กัมพูชายื่นคำขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาได้อย่างไร

กัมพูชาอ้างว่า ไทยและกัมพูชามีความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ดังนั้น จึงเข้าชายข้อ 60 ของธรรมนูญศาลฯ ที่กัมพูชาสามารถขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษา ประเด็นที่กัมพูชาอ้างว่า ไทยและกัมพูชา มีความเห็นขัดแย้งกัน 3 ประเด็น ได้แก่

1) กัมพูชาเห็นว่าคำพิพากษาดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของเส้นเขตแดนระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วซึ่งถูกกำหนดและรับรองโดยทั้งสองประเทศ

2) กัมพูชาเห็นว่าเส้นเขตแดนดังกล่าวถูกกำหนดโดยแผนที่ที่ศาลอ้างถึง (แผนที่ภาคผนวก 1) ซึ่งทำให้ศาลวินิจฉัยว่าอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารเป็นผลโดยตรงและโดยอัตโนมัติของอธิปไตยเหนือดินแดนที่ปราสาทตั้งอยู่

3) ประเทศไทยมีพันธกรณีต้องถอนทหารและกำลังต่าง ๆ จากบริเวณใกล้เคียงปราสาทพระวิหารในดินแดนกัมพูชาตามคำพิพากษา ซึ่งกัมพูชาเห็นว่าพันธกรณีดังกล่าวถูกระงับในลักษณะพันธกรณีทั่วไปและต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการที่ศาลฯ รับรองอธิปไตยในดินแดนของกัมพูชาเหนือพื้นที่ดังกล่าว

โดยกัมพูชาอ้างว่า ไทยไม่เห็นด้วยกับความเห็นทั้ง 3 ข้อของกัมพูชา

### 6.5 กัมพูชาขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำสั่ง ออกมาตรการชั่วคราว

ในวันเดียวกับที่กัมพูชายื่นคำขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี 2505 (วันที่ 28 เมษายน 2554) กัมพูชาได้ยื่นคำขอให้ศาลฯ ออกมาตรการชั่วคราวตามข้อ 41 ของธรรมนูญศาลฯ ในระหว่างที่ศาลฯ พิจารณาคำขอตีความด้วย โดยมาตรการที่ฝ่ายกัมพูชาขอจากศาลฯ ได้แก่

- 1) ขอให้ไทยถอนกำลังทั้งหมดจากส่วนต่าง ๆ ของดินแดนกัมพูชาในพื้นที่ปราสาทพระวิหารทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข
- 2) ห้ามไทยมีกิจกรรมทางทหารใด ๆ ในพื้นที่ปราสาทพระวิหาร และ
- 3) ให้ไทยงดการกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ ที่กระทบสิทธิของกัมพูชาหรือเพิ่มความขัดแย้งในคดีการตีความ จนกว่าศาลฯ จะดำเนินการตีความคำพิพากษาแล้วเสร็จ

## มาตรการชั่วคราวคืออะไร

### ❖ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

- ❖ ข้อ 41 ของธรรมนูญศาลฯ ระบุว่า ศาลฯ มีอำนาจออกคำสั่งให้มีมาตรการชั่วคราวที่จำเป็นในการรักษาสีทธิของภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรณีที่เป็น
- ❖ ข้อ 74 ของข้อบังคับศาลฯ ระบุว่า คำขอมาตรการชั่วคราวมีลำดับความเร่งด่วนสูงกว่าคดีอื่น ๆ ทั้งหมด
- ❖ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการออกมาตรการชั่วคราว คือ การรักษาสิทธิของภาคีคู่พิพาทในระหว่างที่รอศาลฯ วินิจฉัยคดี

### Article 41 Statute of the International Court of Justice

- ❖ 1. The Court shall have the power to indicate if it considers that circumstances so require, any provisional measures which ought to be taken to preserve the respective rights of either party.
- ❖ 2. Pending the final decision, notice of the measures suggested shall forthwith be given to the parties and to the Security Council.

#### Article 74 Rules of Court

❖ 1. A request for the initiation of provisional measures shall have priority over all other cases.

❖ 2. The Court, if it is not sitting when the request is made, shall be convened forthwith for the purpose of proceeding to a decision on the request as a matter of urgency.

❖ 3. The Court, or the President if the Court is not sitting, shall fix a date for a hearing which will afford the parties an opportunity of being represented at it. The Court shall receive and take into account any observations that may be presented to it before the closure of the oral proceedings.

❖ 4. Pending the meeting of the Court, the President may call upon the parties to act in such a way as will enable any order the Court may make on the request for provisional measures to have its appropriate effects.

### เงื่อนไขในการมีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว

ในการพิจารณาคำขอให้ศาลโลกมีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว ศาลโลกจะพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

- ❖ 1. ศาลโลกมีเขตอำนาจเบื้องต้น (prima facie jurisdiction)
- ❖ 2. หากศาลโลกเห็นว่า ศาลฯ มีเขตอำนาจเบื้องต้นในการพิจารณาคำขอให้ศาลฯ ออกมาตรการชั่วคราว ศาลฯ จะพิจารณาเงื่อนไขสองประการ ดังนี้
  - หากศาลฯ ไม่มีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว จะเกิดความเสียหายต่อสิทธิของภาคีคู่พิพาทอย่างไม่สามารถเยียวยาได้ (irreparable prejudice หรือ irreparable harm)
  - มีความจำเป็นเร่งด่วน (urgency)

❖ 3. มาตรการชั่วคราวที่ศาลโลกออกต้องไม่เป็นการไปตัดสินในแง่สาระของคดีหลัก (ในกรณีของไทยกับกัมพูชาคือคดีตีความคำพิพากษาของศาลโลกในคดีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 ตามข้อ 60 ของธรรมนูญศาลฯ)

## การนั่งพิจารณา (Oral hearings) ของศาลโลก เพื่อพิจารณาคำขอของกัมพูชาให้ศาลโลกมีคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว

### ❖ กำหนดการนั่งพิจารณาของศาลโลก

ศาลโลกได้กำหนดนั่งพิจารณา (oral hearings) สำหรับคำขอ มาตรการชั่วคราว ดังนี้

- |                 |                              |
|-----------------|------------------------------|
| 30 พฤษภาคม 2554 | - 10.00 - 12.00 น. (กัมพูชา) |
|                 | - 16.00 - 18.00 น. (ไทย)     |
| 31 พฤษภาคม 2554 | - 10.30 - 11.30 น. (กัมพูชา) |
|                 | - 17.00 - 18.00 น. (ไทย)     |

สำหรับคดีตีความ ศาลฯ ได้กำหนดให้ไทยยื่นความเห็นต่อศาลฯ เป็นลายลักษณ์อักษร (written observations) ภายในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2554 ทั้งนี้ ศาลฯ น่าจะใช้เวลาดำเนินคดีทั้งสิ้นประมาณ 1 - 2 ปี

## คำสั่งศาลโลกเรื่องคำสั่งออกมาตรการชั่วคราว

เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ศาลโลกได้มีคำสั่งกรณีคำขอ มาตรการชั่วคราวของกัมพูชา ดังนี้ “ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

(เอ) โดยมติเอกฉันท์ ปฏิเสธคำขอของไทยที่ให้ศาลฯ จำหน่ายคดีดังกล่าว

(บี) กำหนดมาตรการชั่วคราว ดังนี้



❖ ข้อ 7 (2) ของข้อบังคับศาลฯ ผู้พิพากษาเฉพาะกิจมีสิทธิและหน้าที่เท่ากับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีในทุกประการ ซึ่งหมายถึง จะมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดี และมีสิทธิออกเสียง

### ❖ บทบาทของผู้พิพากษาเฉพาะกิจ

แม้ว่า ผู้พิพากษาเฉพาะกิจจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ เพราะไม่ใช่ผู้แทนของประเทศที่ได้เลือก แต่ในทางปฏิบัติ ผู้พิพากษาเฉพาะกิจจะมีบทบาทในการให้ความเห็นซึ่งสะท้อนถึงมุมมองของประเทศที่ได้เลือกตนให้แก่ผู้พิพากษาคณะอื่น ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อันจะมีผลต่อคำพิพากษาในที่สุด

### ❖ ผู้พิพากษาเฉพาะกิจของไทยและกัมพูชา

ไทยได้แต่งตั้งผู้พิพากษา Jean - Pierre Cot ชาวฝรั่งเศสเป็นผู้พิพากษาเฉพาะกิจของฝ่ายไทย เนื่องจากผู้พิพากษา Jean - Pierre Cot เป็นนักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับและมีแนวคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะที่ปรึกษากฎหมายของฝ่ายไทย อีกทั้งยังเข้าใจแนวคิดทางกฎหมายของฝรั่งเศส นอกจากนี้ ในด้านประสบการณ์ ผู้พิพากษาเฉพาะกิจของฝ่ายไทยยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เคยเป็นที่ปรึกษาและทนายความ รวมทั้งเคยทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาเฉพาะกิจในคดีที่เกี่ยวข้องกับเขตแดนในศาลโลกหลายคดี และปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลระหว่างประเทศอื่น ๆ ด้วย

ทั้งนี้ กัมพูชาได้แต่งตั้งนาย Gilbert Guillaume อดีตประธานศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (สัญชาติฝรั่งเศส) เป็นผู้พิพากษาเฉพาะกิจ

## ตัวแทน (Agent)

### ❖ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

❖ ข้อ 42 ของธรรมนูญศาลฯ ระบุว่า ตัวแทน (Agent) จะดำเนินการแทนรัฐภาคีคู่พิพาท (“The parties shall be represented by agents.”)

### ❖ ตัวแทนของไทยและกัมพูชา

ตัวแทนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ เป็นเสมือนหัวหน้าของคณะทูตที่มีอำนาจในการดำเนินการที่มีผลผูกพันรัฐของตน โดยตัวแทนจะได้รับการติดต่อจากนายทะเบียนศาลในเรื่องที่เกี่ยวกับคดี และส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ได้รับการลงนามและรับรองถูกต้องให้กับนายทะเบียนศาลในการพิจารณาคดี ตัวแทนจะกล่าวเปิดคดีโดยการกล่าวข้อโต้แย้งในนามรัฐบาลของตน พร้อมทั้งเสนอคำฟ้อง

โดยทั่วไป การกระทำใด ๆ ที่รัฐต้องการให้มีขึ้นอย่างเป็นทางการก็จะกระทำโดยตัวแทน ซึ่งในบางครั้งตัวแทนก็สามารถได้รับการช่วยเหลือ/สนับสนุนจากตัวแทนร่วม รองตัวแทน หรือผู้ช่วยตัวแทนได้ และมีที่ปรึกษาหรือทนายที่ให้คำปรึกษาด้วยเสมอ ทั้งนี้ โดยปกติรัฐมักจะแต่งตั้งนักการทูตชั้นผู้ใหญ่เป็นตัวแทนในคดี เช่น เอกอัครราชทูตประจำกรุงเฮก ดังที่ไทยเคยแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำกรุงเฮกสำหรับคดีปราสาทพระวิหารในปี 2505

รัฐบาลไทยได้แต่งตั้ง ดร.วีรชัย พลาศรัย เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก เป็นตัวแทน (Agent) และอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายเป็นรองตัวแทน (Deputy Agent) และรัฐบาลกัมพูชาได้แต่งตั้งนายฮอร์ นัมฮง รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นตัวแทน (Agent) และ นายวาร์ กิมฮง รัฐมนตรีอาวุโส เป็นรองตัวแทน (Deputy Agent)

## ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศและทนายฝ่ายไทย

ในขั้นนี้ คณะที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศของไทยประกอบด้วยศาสตราจารย์เจมส์ ครอว์ฟอร์ด (James Crawford) ศาสตราจารย์โด널ด์ เอ็ม แม็คเรย์ (Donald M. McRae) และศาสตราจารย์อแลง เปลเลต์ (Alain Pellet) ซึ่งรัฐบาลไทยเห็นชอบให้บุคคลดังกล่าวเป็นที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศสำหรับต่อผู้คดีในศาลโลก โดยพิจารณาจากคุณสมบัติและความสามารถที่โดดเด่นเป็นหลัก รวมถึงการยอมรับในระดับระหว่างประเทศด้วย

สำหรับประวัติโดยสังเขปนั้น ศาสตราจารย์ครอว์ฟอร์ด มีสัญชาติออสเตรเลีย ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์สอนกฎหมายระหว่างประเทศที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศสหราชอาณาจักร และเป็นผู้อำนวยการศูนย์วิจัยกฎหมายระหว่างประเทศเลาเตอร์แพคท์ที่เคมบริดจ์ สหราชอาณาจักร (Lauterpacht Research Centre for International Law) ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติเมื่อปี 2535 และเป็นผู้รับผิดชอบขอยกร่างธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ปี 2547 และชื่อของคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดชอบแห่งรัฐ ปี 2544 ศาสตราจารย์ครอว์ฟอร์ดเป็นทนายที่มีประสบการณ์ว่าความในเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ มากที่สุดคนหนึ่งของโลก ทั้งในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ ศาลอาญาระหว่างประเทศ และศูนย์กลางระหว่างประเทศเพื่อระงับข้อพิพาทด้านการลงทุน (International Center for the Settlement of Investment Disputes - ICSID) รวมทั้งเป็นอนุญาโตตุลาการในคดีต่าง ๆ อีกหลายคดี และเคยเป็นทนายความให้แก่รัฐบาลมาเลเซียในคดีเกาะปูเลาบาดู ปูเต๊ะห์ (Pulau Batu Puteh) เมื่อปี 2551 และคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสิปาดันและลิกิตัน นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ครอว์ฟอร์ดยังเขียนตำรากฎหมายระหว่างประเทศหลายเล่มและดำรงตำแหน่งเป็นบรรณาธิการอาวุโสของหนังสือกฎหมายระหว่างประเทศประจำปีของสหราชอาณาจักร (British Yearbook of International Law)

ในส่วนของศาสตราจารย์แม็คเรย์ มีสัญชาติแคนาดา/นิวซีแลนด์ เป็นสมาชิกศาลประจำอนุญาโตตุลาการ (Permanent Court of Arbitration - PCA) ตั้งแต่ปี 2531 และสมาชิกคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี 2549 นอกจากนี้ ยังเป็น หนายความของรัฐบาลนิวซีแลนด์ด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งคดีต่าง ๆ ในองค์การการค้าโลก (WTO) ตั้งแต่ปี 2541 ถึงปัจจุบัน ที่ปรึกษาของรัฐบาลนิวซีแลนด์ด้านเขตทางทะเล ระหว่างปี 2543 - 2548 ที่ปรึกษาของแคนาดาในข้อพิพาทระหว่างแคนาดา - ฝรั่งเศสในคดี เขตแดนทางทะเลบริเวณหมู่เกาะแซงปีแยร์และมีเกอลง (St. Pierre and Miquelon Maritime Boundary) และเป็นหนายความให้สาธารณรัฐซูรินัม (Suriname) ในคดีระหว่างกายอานากับซูรินัม (Guyana v. Suriname) เมื่อปี 2549

สำหรับที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศอีกท่านหนึ่ง คือ ศาสตราจารย์เปเลต์ มีสัญชาติฝรั่งเศส ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์สอน กฎหมายระหว่างประเทศที่มหาวิทยาลัยปารีส (University Paris Ouest, Nanterre - La Défense) ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้รับเชิญเป็นศาสตราจารย์ พิเศษสอนกฎหมายระหว่างประเทศในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หลายแห่ง ทั่วโลก รวมทั้งเคยได้รับเชิญมาร่วมบรรยายที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อ ปี 2521 ด้วย นอกจากนี้ ศาสตราจารย์เปเลต์ยังได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (International Law Commission) ตั้งแต่ปี 2533 และเคยดำรงตำแหน่งประธาน คณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ เมื่อปี 2540 ถึง 2541 ขณะเดียวกัน ในด้านงานคดีความ ศาสตราจารย์เปเลต์ก็มี ประสบการณ์ว่าความในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมากกว่า 35 คดี เป็นที่ปรึกษากฎหมายและหนายให้แก่ประเทศต่าง ๆ กว่า 20 ประเทศรวมถึง อินโดนีเซีย (คดีข้อพิพาทเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสิปาดัน (Sipadan) และลิกิตัน (Ligitan)) และสิงคโปร์ (คดีข้อพิพาทเกี่ยวกับอธิปไตยเหนือ เกาะเปดรา บลังกา (Pedra Blanca)) อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา กฎหมายขององค์การการค้าโลกและเป็นผู้เขียนตำรากฎหมาย ระหว่างประเทศอีกหลายเล่มด้วย





## 7. ปราสาทพระวิหารกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก



ในการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย - กัมพูชา ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2546 ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา และที่จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันที่จะให้มีความร่วมมือเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ และเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนไทยกับกัมพูชา ดังนั้นเพื่อเป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมดังกล่าว ไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร และกัมพูชาได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างกระทรวงเพื่อเตรียมการพัฒนาพื้นที่ช่องตาเฒ่าและเขาพระวิหารขึ้น เพื่อเป็นกลไกหลักในการทำงานร่วมกัน การจัดประชุมกลุ่มย่อยเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2547 ที่กรุงเทพฯ ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงในหลักการขั้นพื้นฐานเพื่อร่วมพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร โดยกัมพูชาได้ร้องขอว่าความร่วมมือระหว่างไทย - กัมพูชาในเรื่องนี้จะเริ่มขึ้นหลังจากที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ได้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ซึ่งในครั้งนั้น ฝ่ายไทยได้รับทราบโดยขอให้มีความร่วมมือและการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก การพัฒนาพื้นที่ และการบูรณะปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร

## มรดกโลก

### ❖ มรดกโลกคืออะไร

มรดกโลกคือ สถานที่ที่มีคุณค่าอันเป็นสากลควรแก่การอนุรักษ์ และทะนุบำรุงเพื่ออนุชนรุ่นหลัง โดยอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ปี 2515<sup>10</sup> (Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, 1972) ขององค์การยูเนสโก (หรืออนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก) กำหนดให้ประเทศภาคีเสนอสถานที่ที่มีคุณค่าที่มีความโดดเด่นเป็นสากล (Outstanding Universal Value) ในประเทศของตน เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกพร้อมกันนำเสนอแผนการบริหารจัดการในการอนุรักษ์คุ้มครองสถานที่ดังกล่าว

ปัจจุบัน ไทยมีสถานที่ที่ได้รับการประกาศจากยูเนสโกให้เป็นมรดกโลก จำนวน 5 แห่ง แล้ว เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง ได้แก่ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร (ปี 2534) เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร (ปี 2534) และแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี (ปี 2535) และมรดกโลกทางธรรมชาติ 2 แห่ง ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร - ห้วยขาแข้ง (ปี 2534) และพื้นที่ผืนป่าเขาใหญ่ - ดงพญาเย็น (ปี 2548) นอกจากนี้ มีสถานที่อื่น ๆ ของไทยที่ได้เสนอให้บรรจุอยู่ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นของแหล่งที่จะขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก (Tentative List) อีก จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ (1) เส้นทางวัฒนธรรมพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ (ปี 2547) (2) อุทยานแห่งชาติภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี (ปี 2547) (3) อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (ปี 2554)

<sup>10</sup> ปัจจุบันอนุสัญญามรดกโลกมีประเทศภาคีสมาชิกทั้งหมด 187 ประเทศ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2530

## ❖ การคัดเลือกสถานที่เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

การพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลกจะดำเนินการโดยคณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่เป็นภาคีสัญญาคู่ปกครองมรดกโลกที่ได้รับเลือกตั้งจำนวน 21 ประเทศ แต่ละประเทศมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 - 6 ปี โดยไทยดำรงตำแหน่งในช่วงปี 2532 - 2538 ปี 2540 - 2546 และ ปี 2552 - 2556<sup>11</sup> ในปี 2554 ประเทศสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลก ได้แก่ ออสเตรเลีย บาร์เรน บารเบโดส บราซิล กัมพูชา จีน อียิปต์ เอธิโอเปีย เอสโตเนีย ฝรั่งเศส อีรัก จอร์แดน มาลี เม็กซิโก ไนจีเรีย รัสเซีย แอฟริกาใต้ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ไทย และสหรัฐอเมริกาหรับอเมริกาใต้

คณะกรรมการมรดกโลกจะประชุมกันปีละครั้ง เพื่อพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกของรัฐภาคีต่าง ๆ

## ❖ กระบวนการการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

ประเทศที่ประสงค์จะขอขึ้นทะเบียนจะต้องส่งคำขอไปยังศูนย์มรดกโลก (World Heritage Center) ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส โดยคำขอจะต้องประกอบด้วยข้อมูลแผนบริหารจัดการพื้นที่เขตแกน (Core zone) การกำหนดพื้นที่กันชน (Buffer zone) เพื่อกำหนดมาตรการอนุรักษ์คุ้มครองสถานที่ที่ขอขึ้นทะเบียนและต้องแนบแผนที่กำหนดเส้นเขตแดนที่ชัดเจนของสถานที่และพื้นที่อนุรักษ์ดังกล่าว จากนั้นในกรณีมรดกโลกทางวัฒนธรรม ศูนย์มรดกโลกจะส่งองค์การที่ปรึกษาของคณะกรรมการมรดกโลก คือ International Council on Monuments and Sites หรือ อีโคโมส (ICOMOS) ซึ่งทำหน้าที่กลั่นกรองคำขอขึ้นทะเบียนไปสำรวจสถานที่และจัดทำรายงานข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลด้านวัฒนธรรมและเทคนิค และ

<sup>11</sup> นางโสมสุดา ลียะวณิช อธิบดีกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้แทนของประเทศไทย สำหรับวาระปี 2552 - 2556

ร่างคำตัดสินเสนอเพื่อบรรจุในระเบียบวาระของการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก

ปัญหาที่เกิดขึ้นและกระทบต่อประเทศไทย คือ เอกสารประกอบคำร้องยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก (Nomination File) ของกัมพูชาได้แนบแผนที่กำหนดเขตแกน (Core zone) เขตกันชน (Buffer zone) และเขตพัฒนา (Development zone) ของอาณาบริเวณปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาจะยื่นขอจดทะเบียนเป็นมรดกโลกล้ำเข้ามาในดินแดนไทย



ภาพแสดงแนวสันปันน้ำบริเวณเขาพระวิหาร

การกำหนดขอบเขตดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจของฝ่ายกัมพูชาในเรื่องเส้นเขตแดนที่ต่างจากไทย ซึ่งทำให้บางส่วนของพื้นที่เขตแกนและเขตพัฒนาที่ฝ่ายกัมพูชาจะล้ำเข้ามาในดินแดนของไทย และทำให้มีชาวกัมพูชารุกล้ำเข้ามาก่อสร้างชุมชน ร้านขายของที่ระลึก และวัดในดินแดนของไทย ใกล้กับตัวปราสาทพระวิหารอีกด้วย ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องการรุกล้ำของชุมชนกัมพูชาดังกล่าว กระทรวงการต่างประเทศได้ทำการประท้วงรัฐบาลกัมพูชาอย่างเป็นทางการมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด

เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2549 กัมพูชาได้ส่งเอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารเพื่อการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกให้กับศูนย์มรดกโลก ซึ่งต่อมาได้รับรองและนำเสนอเข้าวาระในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ที่เมืองโครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ในเดือนมิถุนายน 2550

ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 31 ฝายไทยได้รณรงค์ทางการเมืองและการทูต จนประสบผลสำเร็จให้คณะกรรมการมรดกโลกมีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2550 ให้เลื่อนการพิจารณาขึ้นทะเบียนของกัมพูชาออกไป 1 ปี และให้ไทยและกัมพูชาร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องนี้ โดยให้มีการพิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 เดือนกรกฎาคม 2551 ณ เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา

### การประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 (WHC 32) ณ เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ปี 2551

ในการดำเนินการของฝายไทยเพื่อหาทางแก้ปัญหาาร่วมกันกับฝายกัมพูชา ฝายไทยได้เสนอในหลายโอกาสให้ฝายกัมพูชาถอนคำขอขึ้นทะเบียนเดิมของตน และให้กัมพูชาและไทยร่วมกันนำปราสาทพระวิหารในพื้นที่ฝั่งกัมพูชา รวมทั้งโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับปราสาทที่อยู่ในฝั่งไทย อาทิ สระตราว สฎูปคู่ แหล่งตัดหิน ไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก แต่ฝายกัมพูชาไม่รับข้อเสนอดังกล่าวของไทย

ในเดือนมิถุนายน 2551 ไทยได้เสนอรายงานข้อโต้แย้งทางวิชาการเกี่ยวกับการประเมินของ ICOMOS กรณีการเสนอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ อาทิ การไม่ได้นำองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องจากปราสาท (อาทิ สระตราว แหล่งตัดหิน) มาพิจารณา การไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของปราสาทกับชุมชนดั้งเดิมในแง่ความผูกพันทางจิตใจ และความคลาดเคลื่อนของการตีความและนำเสนอข้อมูล

อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ได้มีมติเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ให้ปราสาทพระวิหาร (ไม่รวมชะง่อนเขาที่มีพื้นที่กว้างหน้าผา และถ้ำต่าง ๆ) เป็นมรดกโลก เนื่องจากมีคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลของตัวปราสาทพระวิหารเอง

ในการประชุมดังกล่าว ไทยในฐานะผู้สังเกตการณ์ได้แถลงคัดค้านการขึ้นทะเบียน รวมทั้งเอกสารทุกชิ้นและแผนผังที่ส่งไปพร้อมกับพยานประกอบโดยอ้างข้อ 11 (3) ของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ปี 2515 ซึ่งระบุว่า การรวมเอาทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในดินแดนอธิปไตยหรือเขตอำนาจที่อ้างสิทธิโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐจะไม่กระทบกระเทือนสิทธิของคู่พิพาทไม่ว่าในทางใด (The inclusion of a property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State, will in no way prejudice the rights of the party to the dispute.)

**ข้อมติที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32**  
**ณ เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา**  
**เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก**  
**วันที่ 7 กรกฎาคม 2551**

Decision: 32 COM 8B.102

The World Heritage Committee,

❖ 1. Having examined Document WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add2,

❖ 2. Recalling Decision 31 COM 8B.24, which recognized 'that the Sacred Site of the Temple of Preah Vihear is of great international significance and has Outstanding Universal Value on the basis of criteria (i), (iii) and (iv), and agreed in principle that it should be inscribed on the World Heritage List',

❖ 3. Having noted the progress made by the State Party of Cambodia towards the development of a Management Plan for the property, as requested by the Committee by its Decision 31 COM 8B.24 in Christchurch, New Zealand,

❖ 4. Expressing gratitude to the governments of Belgium, the United States of America, France, and India for providing support for the work of experts to assist in this effort, and to the governments of China and Japan, as well as ICCROM, for providing valuable expert input to this process

❖ 5. Recognizing that the Joint Communiqué signed on 18 June 2008 by the representatives of the Governments of Cambodia and Thailand, as well as by UNESCO, including its draft which was erroneously referred to as having been signed on 22 and 23 May 2008 in the document WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add.2, must be disregarded, following the decision of the Government of Thailand to suspend the effect of the Joint Communiqué, pursuant to the Thai Administrative Court's interim injunction on this issue,

❖ 6. Noting that the State Party of Cambodia submitted to the World Heritage Centre the revised graphic plan of the property (RGPP) included in WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add2 (hereinafter called "RGPP") indicating a revised perimeter of the area proposed for inscription on the World Heritage List,

❖ 7. Decides, on an exceptional basis, to accept, in view of the multilateral process leading to the elaboration of the supplementary report submitted in May 2008 by the State Party of Cambodia at the request of the UNESCO World Heritage Centre, the information submitted by the State Party beyond the deadline established in the paragraph 148 of the Operational Guidelines;

❖ 8. Recognizes that Thailand has repeatedly expressed a desire to participate in a joint nomination of the Temple of Preah Vihear and its surrounding areas;

❖ 9. Notes that the property proposed for inscription is reduced and comprises only the Temple of Preah Vihear and not the wider promontory with its cliffs and caves;

❖ 10. Considers further that archaeological research is underway which could result in new significant discoveries that might enable consideration of a possible new transboundary nomination, that would require the consent of both Cambodia and Thailand;

❖ 11. Encourages Cambodia to collaborate with Thailand for safeguarding the value of the property, in view of the fact that peoples of the surrounding region have long treasured the Temple of Preah Vihear, and agrees that it would be desirable in the future to reflect its full values and landscape setting through a possible additional inscription to the World Heritage List that could capture criteria (iii) and (iv), which had been recognized by the Committee in its Decision 31 COM 8B.24.

❖ 12. Inscribes the Temple of Preah Vihear, Cambodia, on the World Heritage List under criterion (i);

❖ 13. Adopts the following Statement of Outstanding Universal Value:

The Temple of Preah Vihear, a unique architectural complex of a series of sanctuaries linked by a system of pavements and staircases on an 800 metre long axis, is an outstanding masterpiece of Khmer architecture, in terms of plan, decoration and relationship to the spectacular landscape environment.

Criterion (i): Preah Vihear is an outstanding masterpiece of Khmer architecture. It is very 'pure' both in plan and in the detail of its decoration.

Authenticity, in terms of the way the buildings and their materials express well the values of the property, has been established. The attributes of the property comprise the temple complex; the integrity of the property has to a degree been

compromised by the absence of part of the promontory from the perimeter of the property. The protective measures for the Temple, in terms of legal protection are adequate; the progress made in defining the parameters of the Management Plan needs to be consolidated into an approved, full Management Plan;

❖ 14. Requests the State Party of Cambodia, in collaboration with UNESCO, to convene an international coordinating committee for the safeguarding and development of the property no later than February 2009, inviting the participation of the Government of Thailand and not more than seven other appropriate international partners, to examine general policy matters relating to the safeguarding of the Outstanding Universal Value of the property in conformity with international conservation standards;

❖ 15. Requests the State Party of Cambodia to submit to the World Heritage Centre, by 1 February 2009, the following documents:

- a) A provisional map providing additional details of the inscribed property and a map delineating the buffer zone identified in the RGPP;
- b) Updated Nomination dossier to reflect the changes made to the perimeter of the property;
- c) Confirmation that the management zone for the property will include the inscribed property and buffer zone identified in the RGPP;
- d) Progress report on the preparation of the Management Plan;

❖ 16. Further requests the State Party of Cambodia to submit to the World Heritage Centre by February 2010, for

submission to the World Heritage Committee at its 34<sup>th</sup> session in 2010 a full Management Plan for the inscribed property, including a finalized map.

### (คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ข้อตัดสินใจ: 32 COM 8B.102

คณะกรรมการมรดกโลก

- ❖ 1. ได้ตรวจสอบ เอกสาร WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add.2
- ❖ 2. โดยอ้างถึง ข้อตัดสินใจ 31 COM 8B.24 ซึ่งยอมรับ “ว่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาทพระวิหารมีความสำคัญระหว่างประเทศอย่างสูงและมีคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากลบนพื้นฐานของเกณฑ์ (1) (3) และ (4) และตกลงในหลักการว่า ปราสาทพระวิหารควรได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก”
- ❖ 3. ได้บันทึกความคืบหน้าที่ดำเนินการโดยรัฐภาคีกัมพูชาในการพัฒนาแผนบริหารจัดการทรัพย์สิน ตามที่ได้รับการร้องขอโดยคณะกรรมการตามข้อตัดสินใจ 31 COM 8B.24 ที่เมืองโครสต์เซิร์ช นิวซีแลนด์
- ❖ 4. ขอแสดงความขอบคุณต่อรัฐบาลเบลเยียม สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และอินเดีย ที่ให้การสนับสนุนการทำงานของผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยเหลือในความพยายามครั้งนี้ และต่อรัฐบาลจีน และญี่ปุ่น และ ICCROM ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าในกระบวนการนี้
- ❖ 5. รับรองว่า จะไม่นำแถลงการณ์ร่วมเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 2008 โดยผู้แทนรัฐบาลกัมพูชา และไทย กับยูเนสโก รวมทั้งร่างแถลงการณ์ร่วมซึ่งได้อ้างอิงว่าได้ลงนามเมื่อวันที่ 22 และ 23 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 ในเอกสาร WHC-08/32.COM/INF.8B1.Add.2 มาใช้ตามการตัดสินใจของรัฐบาลไทยที่ระงับผลของแถลงการณ์ร่วม ภายหลังจากคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลปกครองไทยในเรื่องนี้
- ❖ 6. บันทึกว่า รัฐภาคีกัมพูชาได้ยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลก ซึ่งแผนผังฉบับใหม่ของทรัพย์สิน (RGPP) รวมอยู่ใน WHC-08/32.COM/

INF.8B1.Add.2 (ซึ่งต่อจากนี้ไปจะเรียกว่า “RGPP”) ระบุขอบเขตที่ทบวงใหม่ของพื้นที่ที่เสนอสำหรับการขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก

❖ 7. ตัดสินเป็นกรณีพิเศษ โดยคำนึงถึงกระบวนการหลายฝ่ายในการขยายความรายงานที่ได้รับการเสนอโดยรัฐภาคีกัมพูชา เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2008 ตามคำร้องขอของศูนย์มรดกโลก ยูเนสโก ยอมรับข้อมูลที่เสนอโดยรัฐภาคีนั้นภายหลังจากเวลาที่กำหนดไว้ตามวรรค 148 ของแนวปฏิบัติของอนุสัญญา

❖ 8. รับรองว่า ไทยได้แสดงความปรารถนาหลายครั้ง เพื่อที่จะร่วมในการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร และพื้นที่โดยรอบ

❖ 9. บันทึกว่า ทรัพย์สินที่เสนอสำหรับขึ้นทะเบียน ได้รับการลดขนาดและประกอบเพียงปราสาทพระวิหาร และไม่รวมชะง่อนเขาที่มีพื้นที่กว้าง หน้าผา และถ้ำต่าง ๆ

❖ 10. พิจารณาต่อไปอีกว่า การค้นคว้าทางโบราณคดีกำลังดำเนินอยู่ ซึ่งอาจมีการค้นพบสำคัญซึ่งอาจทำให้สามารถพิจารณาการขอขึ้นทะเบียนข้ามพรมแดนใหม่ได้ ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมทั้งจากกัมพูชาและประเทศไทย

❖ 11. ส่งเสริมให้กัมพูชาประสานงานกับไทยในการอนุรักษ์คุณค่าของทรัพย์สินด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า ประชาชนในพื้นที่โดยรอบได้ให้คุณค่าแก่ปราสาทพระวิหารมาช้านาน และตกลงว่าจะเป็นสิ่งพึงปรารถนาในอนาคตที่จะสะท้อนคุณค่าและภูมิทัศน์อย่างสมบูรณ์ โดยการขอขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลกเพิ่มเติมซึ่งจะเข้าเกณฑ์ 3 และ 4 ซึ่งได้รับการรับรองแล้วโดยคณะกรรมการในคำตัดสิน 31 COM 8B.24

❖ 12. ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร กัมพูชาในบัญชีมรดกโลกในเกณฑ์ 1

❖ 13. ออกคำแถลงเกี่ยวกับคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลดังต่อไปนี้

ปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นกลุ่มสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชุดอาคารที่เชื่อมต่อกันด้วยระบบทางเดินและบันไดเป็นแนวแกนยาว 800 เมตร เป็นศิลปกรรมชั้นเยี่ยมของสถาปัตยกรรมเขมรในเรื่องของผังการตกแต่ง และความสัมพันธ์กับภูมิทัศน์แวดล้อมที่น่าตื่นตาตื่นใจ

เกณฑ์ 1 : พระวิหารเป็นศิลปกรรมชั้นเยี่ยมของสถาปัตยกรรมเขมร  
ซึ่งมีความบริสุทธิ์อย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องผังและในรายละเอียดของการตกแต่ง

มีความถูกต้องแท้จริงปรากฏในลักษณะของตัวปราสาทและวัสดุที่ใช้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของทรัพย์สินนั้นเป็นอย่างดี แม้ว่าบูรณภาพของทรัพย์สินจะไม่สมบูรณ์เป็นเพราะไม่ได้รวมส่วนหนึ่งของชะง่อนเขาไว้ในขอบเขตของทรัพย์สิน มาตรการป้องกันปราสาทในทางกฎหมาย ถือว่าเพียงพอ และความคืบหน้าในกำหนดแนวทางของแผนบริหารจัดการ ได้รับการพัฒนาเป็นแผนบริหารจัดการเต็มรูปแบบที่ได้รับการรับรอง

❖ 14. ร้องขอให้รัฐภาคีกัมพูชา โดยการประสานงานกับยูเนสโก จัดการประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศเพื่อรักษาและพัฒนาทรัพย์สินภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 โดยเชิญให้รัฐบาลไทย และหุ้นส่วนระหว่างประเทศอีกไม่เกิน 7 ประเทศ เข้าร่วม เพื่อตรวจสอบนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการรักษาคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลของทรัพย์สิน โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการอนุรักษ์สากล

❖ 15. ร้องขอให้รัฐภาคีกัมพูชาให้ส่งเอกสารต่อไปนี้ให้ศูนย์มรดกโลกภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009 :

ก) แผนที่ชั่วคราวซึ่งให้รายละเอียดเพิ่มเติมของทรัพย์สินที่ได้ขึ้นทะเบียน และแผนที่กำหนดขอบเขตของเขตกันชนที่ระบุใน RGPP

ข) เอกสารคำขอขึ้นทะเบียนที่ปรับปรุงแล้วเพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงขอบเขตของทรัพย์สิน

ค) คำยืนยันว่าพื้นที่บริหารจัดการของทรัพย์สินจะรวมทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนและเขตกันชนที่ระบุใน RGPP

ง) รายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับการเตรียมแผนบริหารจัดการ

❖ 16. ร้องขอเพิ่มเติมต่อรัฐภาคีกัมพูชาให้ส่งแผนบริหารจัดการที่สมบูรณ์เพื่อทรัพย์สินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนพร้อมทั้งแผนที่ที่แล้วเสร็จให้ศูนย์มรดกโลกภายในกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2010 เพื่อส่งให้แก่คณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ 34 ค.ศ. 2010

## การประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 33 (WHC 33) ณ เมืองเซบิญา ประเทศสเปน ปี 2552

ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ สมัยที่ 33 ณ เมืองเซบิญา ประเทศสเปน ที่ประชุมฯ ได้กำหนดให้เรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณา โดยไม่อนุญาตให้มีการอภิปราย และในที่สุดได้มีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2552 ขอให้กัมพูชายื่นรายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อมติคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 32 ทั้งหมดภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2553 เพื่อให้คณะกรรมการมรดกโลกตรวจสอบในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ปี 2553

### ข้อตัดสินใจที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 33 ณ เมืองเซบิญา ประเทศสเปน เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก วันที่ 28 มิถุนายน 2552

Decision: 33 COM 7B.65

The World Heritage Committee,

- ❖ 1. Having examined Document WHC-09/33.COM/7B.Add,
- ❖ 2. Recalling Decisions 31 COM 8B.24 and 32 COM 8B.102, adopted at its 31<sup>st</sup> session (Christchurch, 2007) and 32<sup>nd</sup> Session (Quebec City, 2008) respectively,
- ❖ 3. Notes the developments that have occurred at the property since its inscription on the World Heritage List, the information contained in the State Party report and the preliminary findings of the Reinforced monitoring mission;
- ❖ 4. Requests the State Party to submit to the World Heritage Centre, by 1 February 2010, a report on the progress made in the implementation of the recommendations by the Committee in its Decision 32 COM 8B.102, for the examination by the World Heritage Committee at its 34<sup>th</sup> session in 2010.

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ข้อตัดสินใจ 33 COM 7B.65

คณะกรรมการมรดกโลก

- ❖ 1. ได้รับเอกสาร WHC-09/33.COM/7B.Add
- ❖ 2. อ้างถึงข้อตัดสินใจที่ 31 COM 8B.24 ที่ได้รับการรับรองในการประชุมครั้งที่ 31 (ที่เมืองโครสต์เซิร์ช ค.ศ. 2007), ข้อตัดสินใจที่ 32 COM 8B.102 ในการประชุมครั้งที่ 32 (ที่เมืองควิเบก ค.ศ. 2008) ตามลำดับ
- ❖ 3. รับทราบถึงพัฒนาการที่มีต่อทรัพย์สินนับตั้งแต่ได้ถูกขึ้นทะเบียนในบัญชีมรดกโลก โดยข้อมูลได้ถูกบรรจุอยู่ในรายงานของรัฐภาคีและจากสืบค้นข้อเท็จจริงเบื้องต้นของปฏิบัติการการเฝ้าระวังเสริม
- ❖ 4. เรียกร้องให้รัฐภาคีเสนอต่อรายงานความคืบหน้าของการปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการมรดกโลกตามข้อตัดสินใจที่ 32 COM 8B.102 ต่อศูนย์มรดกโลก ภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2010 เพื่อให้ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ในปี ค.ศ. 2010 ตรวจสอบต่อไป

## การประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 (WHC 34) ณ กรุงบราซิเลีย ประเทศบราซิล ปี 2553

ต่อมา ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 ซึ่งมีขึ้นระหว่างวันที่ 25 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม 2553 ณ กรุงบราซิเลีย ประเทศบราซิล คณะผู้แทนไทยได้พยายามเจรจากรอบเพื่อขอให้ที่ประชุมเลื่อนการพิจารณาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวาระการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร รวมทั้งแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหารที่จัดทำโดยกัมพูชา ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 35 ปี 2554 โดยในที่สุดที่ประชุมได้มีข้อตัดสินใจ 34 COM 7B.66 เกี่ยวกับกรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ดังนี้

ข้อตัดสินใจที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34  
ณ กรุงบราซิล ประเทศบราซิล  
เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก  
วันที่ 3 สิงหาคม 2553

Decision: 34 COM 7B.66

The World Heritage Committee,

- ❖ 1. Having received Document WHC-10/34.COM/7B.Add.3,
- ❖ 2. Recalling Decisions 31 COM 8B.24, 32 COM 8B.102, and 33 COM 7B.65, adopted at its 31<sup>st</sup> session (Christchurch, 2007), 32<sup>nd</sup> session (Quebec City, 2008), and 33<sup>rd</sup> session (Seville, 2009) respectively,
- ❖ 3. Takes note that the World Heritage Centre has the documents submitted by the State Party;
- ❖ 4. Further welcomes the steps taken by the State Party towards the establishment of an international coordinating committee for the sustainable conservation of the Temple of Preah Vihear;
- ❖ 5. Decides to consider the documents submitted by the State Party at its 35<sup>th</sup> session in 2011.

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ข้อตัดสินใจ 34 COM 7B.66

คณะกรรมการมรดกโลก

- ❖ 1. ได้รับเอกสาร WHC-10/34.COM/7B.Add3
- ❖ 2. อ้างถึงข้อตัดสินใจที่ 31 COM 8B.24 (ได้รับการรับรองที่ไครสต์เชิร์ช ค.ศ. 2007), ข้อตัดสินใจที่ 32 COM 8B.102 (ได้รับการรับรองที่ควิเบก ค.ศ. 2008) และข้อตัดสินใจที่ 33 COM 7B.65 (ได้รับการรับรองที่เซบิญา ค.ศ. 2009)
- ❖ 3. รับทราบว่าศูนย์มรดกโลกมีเอกสารที่รัฐภาคีนำส่ง

❖ 4. ยินดีกับขั้นตอนที่รัฐภาคีได้ดำเนินการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (ICC) สำหรับการอนุรักษ์ปราสาทพระวิหารอย่างยั่งยืน

❖ 5. ตัดสินใจที่จะพิจารณาเอกสารที่ยื่นเสนอโดยรัฐภาคีในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 35 ในปี ค.ศ. 2011

อย่างไรก็ดี แม้ประเทศต่าง ๆ จะได้รับการทาบทามจากฝ่ายกัมพูชา แต่เนื่องจากฝ่ายไทยแสดงการคัดค้านมาโดยตลอดนับตั้งแต่เสร็จสิ้นการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 34 จนถึงปัจจุบัน จึงยังไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ (International Coordinating Committee - ICC) แต่อย่างใด

## การประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 35 (WHC 35) ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ปี 2554

ก่อนการประชุม WHC35 ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกได้จัดการประชุมหารือระหว่างไทยกับกัมพูชา ในช่วงการประชุมเตรียมการสำหรับการประชุม WHC35 เมื่อวันที่ 25 - 26 พฤษภาคม 2554 ณ กรุงปารีส ซึ่งในระหว่างการหารือดังกล่าว ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกได้เสนอร่างข้อตัดสินใจในวาระการประชุม WHC35 เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก เพื่อให้ได้ข้อสรุปซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ของทั้งสองฝ่ายก่อนการประชุม WHC35 แต่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหาข้อสรุปได้

ในการประชุม WHC35 ซึ่งมีขึ้นระหว่างวันที่ 19 - 29 มิถุนายน 2554 ณ กรุงปารีส ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกได้มอบหมายให้นาย Kishore Rao ผู้อำนวยการศูนย์มรดกโลก และนาย Mourni Bouchnaki ผู้แทนของ ICCROM ซึ่งเป็น 1 ใน 3 Advisory Bodies ของศูนย์มรดกโลก หารือกับฝ่ายไทยและกัมพูชาเกี่ยวกับร่างข้อตัดสินใจในวาระเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารฯ ซึ่งไทยได้ยืนยันท่าทีที่เสนอให้เลื่อนการพิจารณาแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหารออกไปก่อน เนื่องจากการเจรจาเรื่องเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชายังไม่แล้วเสร็จ

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2554 ระหว่างการประชุม WHC35 ขณะที่ไทยและกัมพูชายังไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับร่างข้อตัดสินใจ และกำลังเจรจากันอยู่ ฝ่ายเลขานุการของการประชุมฯ ได้นำเสนอร่างข้อตัดสินใจที่ไทยและกัมพูชายังไม่ได้ตกลงกันเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมผู้แทนไทย (นำโดยนายสุวิทย์ คุณกิตติ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จึงได้ขอให้ที่ประชุมเลื่อนการพิจารณาวาระดังกล่าวออกไปก่อน แต่ที่ประชุมกลับเดินทางพิจารณาต่อไป ผู้แทนไทยจึงประกาศแสดงเจตนารมณ์ในที่ประชุมที่จะบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาามรดกโลก และได้ยื่นหนังสือแสดงเจตนารมณดังกล่าว (ลงนามโดยนายสุวิทย์ คุณกิตติ) ต่อ ผู้อำนวยการใหญ่องค์การยูเนสโก

อย่างไรก็ดี ไทยยังไม่ได้ดำเนินการบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาอย่างเป็นทางการ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลใหม่ต่อไป ดังนั้น ในขณะนี้ ยังถือว่า ไทยยังคงเป็นภาคีอนุสัญญาามรดกโลก และเป็นสมาชิกองค์การยูเนสโก

#### ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วย การคุ้มครองมรดกโลก ปี ค.ศ. 1972

ตามข้อ 35 ของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก รัฐภาคีสามารถบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ได้โดยต้องดำเนินการ ดังนี้

❖ 1. รัฐภาคีจะต้องยื่นตราสารการบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาฯ เป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (หรือยูเนสโก) โดยทั่วไปแล้ว ตราสารดังกล่าวจะต้องลงนามโดยผู้นำรัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของรัฐภาคนั้น

❖ 2. การบอกละเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จะมีผลบังคับใช้ 12 เดือนหลังจากผู้ผู้อำนวยการใหญ่ฯ ได้รับตราสารเป็นลายลักษณ์อักษร และรัฐภาคียังคงมีพันธกรณีทางการเงินและด้านอื่น ๆ ต่ออนุสัญญาฯ จนกว่าการบอกละเลิกจะมีผลบังคับใช้

ข้อตัดสินใจที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ 35  
ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส  
เรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก  
วันที่ 25 มิถุนายน 2554

**Decision: 35 COM 7B.62**

The World Heritage Committee:

- ❖ 1. Having examined Document WHC-11/35.COM7B. Add.2;
- ❖ 2. Recalling decisions 31 COM 8B.24, 32 COM 8B.102, 33 COM 7B.65, 34 COM 7B.66 adapted at its 31<sup>st</sup> session (Christchurch, New Zealand, 2007), 32<sup>nd</sup> session (Quebec, Canada, 2008), 33<sup>rd</sup> session (Seville, Spain, 2009) and 34<sup>th</sup> session (Brasilia, Brazil, 2010)
- ❖ 3. Thanks the Director-General of UNESCO for dispatching her Special Envoy, Mr. Koichiro Matsuura to the Kingdoms of Thailand and of Cambodia in February 2011 with a view to resuming dialogue between the two Parties;
- ❖ 4. Appreciates the efforts of the Director-General of UNESCO in facilitating individual and bilateral discussions between the two Parties at UNESCO Headquarters in May 2011;
- ❖ 5. Acknowledges the good will of the Parties and reaffirms the need to ensure, in accordance with the Operational Guideline, the protection and conservation of the property from any damage;
- ❖ 6. Encourages the States Parties of Cambodia and Thailand to use the 1972 Convention as a tool to support conservation, sustainable development and dialogue.

(คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ)

ข้อตัดสินใจ 35 COM 7B.62

คณะกรรมการมรดกโลก

- ❖ 1. ได้พิจารณาตรวจสอบ WHC -11/35.COM7B.Add.2
- ❖ 2. ระลึกถึง ข้อตัดสินใจที่ 31 COM 8B.24, 32 COM 8B.102, 33 COM 7B.65, 34 COM 7B.66 ได้รับการรับรองในสมัยที่ 31 (ไครสต์เชิร์ช นิวซีแลนด์ ค.ศ. 2007), สมัยที่ 32 (ควิเบก แคนาดา ค.ศ. 2008) สมัยที่ 33 (เซบิญา สเปน ค.ศ. 2009) และสมัยที่ 34 (บราซิเลีย บราซิล ค.ศ. 2010)
- ❖ 3. ขอบขอบคุณผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกที่ได้ส่งผู้แทนพิเศษ นายโคอิชิโร มัตซึอูระ มายังราชอาณาจักรไทยและกัมพูชาในเดือน กุมภาพันธ์ 2554 เพื่อที่จะเริ่มการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง ทั้งสองประเทศอีกครั้ง
- ❖ 4. ชื่นชมความพยายามของผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกในความพยายามช่วยจัดการหารือทวิภาคีและหารือแยกระหว่างสองฝ่าย ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโกในเดือนพฤษภาคม 2554
- ❖ 5. รับทราบถึงไมตรีจิตของทั้งสองฝ่าย และยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องปกป้องและอนุรักษ์ทรัพย์สิน (ปราสาท) จากความเสียหายใด ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางในเชิงปฏิบัติ (Operational Guideline)
- ❖ 6. ส่งเสริมให้ประเทศไทยและกัมพูชาใช้อनुสัญญาคุ้มครองมรดกโลกปี 1972 เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

## การดำเนินการของไทยและการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ไทยได้พยายามที่จะให้เกิดความร่วมมือและการปรึกษาหารือเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกมาโดยตลอด ทั้งการติดต่ออย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรและการหยิบยกขึ้นหารือในโอกาสต่าง ๆ กับยูเนสโก และสมาชิกคณะกรรมการมรดกโลก เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการของกัมพูชา รวมทั้งการเสนอแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหาร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ตลอดจนชี้แจงให้เข้าใจท่าทีของไทยในเรื่องนี้ ในเวทีอื่น ๆ เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ สมัชชาสหประชาชาติ และอาเซียน เป็นต้น

ที่ผ่านมา การดำเนินการเกี่ยวกับมรดกโลกอยู่ภายใต้กลไกของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2551 และต่อมา คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 เห็นชอบข้อเสนอของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแห่งชาติฯ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นรองประธาน มีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฝ่ายเลขานุการ และมีองค์ประกอบคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ เป็นต้น มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติต่อคณะกรรมการมรดกโลก เพื่อบรรจุไว้ในบัญชีมรดกโลก รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติมแหล่งมรดกโลกดังกล่าวให้เหมาะสมตามสถานการณ์ และกำกับดูแลการปฏิบัติตามข้อบัญญัติการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ







55,411.01 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ร้อยละ 22.12 ในส่วนของการลงทุนไทยลงทุนในกัมพูชาตั้งแต่ปี 2537 ถึงปัจจุบัน มีมูลค่าจดทะเบียนในส่วนที่ถือหุ้น 227.59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการลงทุน 82 โครงการโดยมูลค่าดังกล่าวคิดเป็นอันดับที่ 6 ของประเทศที่ลงทุนสูงสุดในกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม ธุรกิจโรงพยาบาล อุตสาหกรรมสิ่งทอ โรงงานผลิตปูนซีเมนต์ และอุตสาหกรรม การเกษตร ทั้งนี้ ในปี 2553 มีการลงทุนเพิ่มเติมมูลค่า 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป นอกจากนี้ ในส่วนของการท่องเที่ยวในปี 2553 มีนักท่องเที่ยวไทยเดินทางไปกัมพูชา จำนวน 96,277 คน และใน ขณะเดียวกัน มีนักท่องเที่ยวกัมพูชาเดินทางมาไทยจำนวน 140,606 คน

ในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2554 การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา มีมูลค่า 37,114 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.15) อย่างไรก็ดี การค้าโดยรวม ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ปะทะในช่วงต้นปี 2554 (โดยเฉพาะในเดือน เมษายน 2554 ที่ตัวเลขการค้าลดลงร้อยละ 50) ส่งผลให้มูลค่าการค้ารวม ลดลงเล็กน้อยจากช่วงเดียวกันของปี 2553 (ร้อยละ 3 หรือประมาณ 1,569.2 ล้านบาท)

(4) ด้านความสัมพันธ์ระดับประชาชน สมาคมมิตรภาพไทย - กัมพูชา เป็นกลไกหลักซึ่งมีหน้าที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทยกับกัมพูชา โดยมีกรอบความร่วมมือครอบคลุม 6 สาขา ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวและกีฬา การศึกษา สาธารณสุข และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างภาคเอกชน ล่าสุดในโอกาสฉลองครบรอบ 60 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - กัมพูชา เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2553 สมาคมมิตรภาพไทย - กัมพูชาได้มอบอุปกรณ์การแพทย์ให้กับสถานพยาบาล 3 แห่งในกัมพูชา ซึ่งตั้งอยู่บนถนนหมายเลข 67 (ช่องสะง่า - อันลองเวง - เสียมราฐ) ซึ่งเป็นถนนที่ไทยได้ให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้าง และเปิดใช้เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2552 ทั้งนี้ ความช่วยเหลือดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้ประชาชนกัมพูชาที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวมีโอกาสได้รับการรักษาพยาบาลที่ดียิ่งขึ้น อันเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศต่อไป

## 8.2 การดำเนินความสัมพันธ์กับกัมพูชาของรัฐบาลปัจจุบัน

(1) รัฐบาลให้ความสำคัญกับการเร่งฟื้นฟูความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศ รวมถึงกัมพูชา โดยได้บรรจุเป็นนโยบายเร่งด่วน (ข้อ 1.6) ที่รัฐบาลจะเริ่มดำเนินการในปีแรก ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา

(2) แม้ในช่วงที่ผ่านมาไทยและกัมพูชาจะมีปัญหาความขัดแย้งด้านเขตแดน โดยเฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหาร แต่รัฐบาลยังคงยืนยันท่าทีที่จะจำกัดความขัดแย้งดังกล่าวมิให้กระทบต่อความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ทั้งความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอยู่ของประชาชนของทั้งสองประเทศ โดยมุ่งที่จะแก้ไขปัญหผ่านกลไกทวิภาคีที่มีอยู่ ได้แก่ การพบหารือทวิภาคีระดับผู้นำ การประชุมคณะกรรมการจัดการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (JBC) การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (GBC) และการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (RBC) ดังกล่าวข้างต้น

(3) ประเทศไทยมีเจตนารมณ์ที่ต้องการเห็นเพื่อนบ้านมีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งกัมพูชา ย่อมส่งผลดีต่อประเทศไทยและประชาชนไทย ตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนในภาพรวม ที่ผ่านมามีไทยได้ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ แก่กัมพูชา อาทิ การสร้างศูนย์ฝึกอาชีพพูนพนม ชานกรุงพนมเปญ การให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาถนนหมายเลข 67 (ช่องสะง่า - อันลองเวง - เสียมราฐ) และถนนหมายเลข 48 (เกาะกง - สเรอัมเบิล) การให้ความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา และการฝึกอบรม ซึ่งในปัจจุบันมีเยาวชนกัมพูชาได้รับการศึกษาจากโครงการดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคี (JC) ไทย - กัมพูชา ครั้งที่ 7 ที่เมืองเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 3 - 4 กุมภาพันธ์ 2554 ได้ตกลงที่จะพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือดังกล่าวต่อไป นอกจากนี้ ยังได้มีความตกลงร่วมมือในสาขา

ใหม่ ๆ อาทิ การจัดทำความตกลงยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทาง  
ธรรมดา การจัดทำความตกลง ACMECS Single Visa และการแลกเปลี่ยน  
การเยือนระหว่างสื่อมวลชนไทย - กัมพูชา ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้แสดงให้เห็น  
เห็นว่า ไทยและกัมพูชานอกจากจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดน  
ติดกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้แล้ว ยังมีผลประโยชน์ที่ผูกพันเกี่ยวเนื่องกัน  
ในหลายด้านและในระยะยาวสืบเนื่องต่อไป

### 8.3 พัฒนาการล่าสุดของความสัมพันธ์ไทย - กัมพูชา : ศักราชใหม่แห่งความสัมพันธ์

(1) ภายหลังจากที่รัฐบาลปัจจุบันได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง  
ทั่วไปเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 สถานการณ์บริเวณชายแดนไทย -  
กัมพูชา ได้กลับมามีความสงบอีกครั้ง ผู้นำกัมพูชาได้แสดงท่าทีที่เป็นมิตร  
และแสดงความพร้อมที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์และยุติการเผชิญหน้ากับไทย

(2) การเดินทางเยือนกัมพูชาอย่างเป็นทางการของนางสาว  
ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2554 ในโอกาส  
เข้ารับตำแหน่งใหม่ ถือเป็นการเริ่มศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่าง  
สองประเทศ ผู้นำทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่อย่างสันติ ฟื้นฟู  
และส่งเสริมความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งด้าน  
เศรษฐกิจ ความมั่นคง สังคม และการท่องเที่ยว อาทิ การเปิดจุดผ่านแดน  
ถาวรแห่งใหม่บริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยน  
ระหว่างประชาชน การท่องเที่ยว และการค้าระหว่างกัน

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศยังได้หารือกันอย่าง  
สร้างสรรค์ในประเด็นคั่งค้างต่าง ๆ อาทิ การเจรจาแบ่งเขตทางทะเลใน  
พื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน ซึ่งนายกรัฐมนตรี  
ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันในหลักการให้มีการเจรจากันอย่างเป็นทางการ  
โปร่งใสและเปิดเผย โดยในส่วนของไทยมีนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะเจรจา และ  
ในส่วนของกัมพูชามีนายสก อาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประจำ  
สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะเจรจา

สำหรับการเจรจาเรื่องการค้าสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ทั้งสองฝ่ายตกลงให้มีการเจรจาหารือกันต่อไป ในส่วนการประชุมคณะกรรมการชายแดนร่วม (GBC) ไทย - กัมพูชา ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของสองประเทศเป็นประธานร่วมนั้น จะมีการประชุมในโอกาสแรกเพื่อหารือเกี่ยวกับประเด็นด้านความร่วมมือบริเวณชายแดน และการปฏิบัติตามคำสั่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเรื่องมาตรการชั่วคราว เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554

(3) ท่าทีของรัฐบาลกัมพูชาดังกล่าวข้างต้น กอปรกับบรรยากาศความสัมพันธ์ระดับผู้นำที่เป็นมิตร และความคืบหน้าในการหารือตามกลไกทวิภาคีต่าง ๆ ที่มีอยู่ สะท้อนถึงความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเชื่อมั่น และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน อันน่าจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชนของทั้งสองประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

\* \* \* \* \*



